Traducere neoficială

Consiliul Europei

Strasbourg, 17 august 2006 **PCRED/DGI/EXP(2006)38**

EXPERTIZĂ LA PROIECTUL LEGII REPUBLICII MOLDOVA CU PRIVIRE LA PRELUCRAREA DATELOR CU CARACTER PERSONAL

efectuată de

Emilio ACED FELEZ
Coordonator al Sectorului Audit şi Relații Instituționale
Agenția pentru protecția datelor cu caracter personal
din Regiunea Madridului
Spania

şi

Graham SUTTON
Fost Consultant pentru politică din Departamentul pentru Afaceri Constituționale
Regatul Unit

EMILIO ACED FELEZ

RAPORT REFERITOR LA PROIECTUL LEGII REPUBLICII MOLDOVA CU PRIVIRE LA PRELUCRAREA DATELOR CU CARACTER PERSONAL

(1) INTRODUCERE

Acest raport este elaborat în urma însărcinării primite de la Consiliul Europei şi reflectă în exclusivitate opinia autorului, în calitate de expert desemnat de Consiliul Europei conform regulilor sale, asupra **Proiectului de lege cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal (Proiect de lege).** De aceea, pentru ideile prezentate în acest raport nu poartă responsabilitate alte instituţii sau persoane.

În plus, această lucrare se bazează doar pe traducerea în limba engleză a **Proiectului de lege cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal,** oferită de serviciile Consiliului Europei. Alte materiale, de asemenea, au fost oferite de Consiliul Europei pe parcursul însărcinării anterioare a autorului de a evalua **Legea cu privire la Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova**, inclusiv informaţii generale, constînd din **Avizul la Proiectul de lege al Republicii Moldova cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal**, elaborat de Biroul pentru Instituţii Democratice şi Drepturile Omului al Organizaţiei pentru Securitate şi Cooperare în Europa (OSCE) şi două rapoarte, de asemenea, pregătite în cadrul activităţilor OSCE de către dl David Banisar, la **Proiectul de lege al Republicii Moldova privind secretele oficiale de stat** şi **Proiectul de lege al Republicii Moldova cu privire la informaţii.** Alte acte legislative ale Republicii Moldova care pot afecta, influenţa sau completa prevederile Legii Republicii Moldova cu privire la prelucrarea datelor personale nu sînt cunoscute de către autor.

(2) OBSERVAŢII GENERALE

Proiectul de lege este intenţionat spre a fi o reglementare generală a protecţiei datelor, care acoperă toate aspectele prelucrării datelor cu caracter personal şi urmează structura standardelor europene în domeniu, şi anume **Convenţia pentru protecţia persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal**[1] sau **Convenţia 108** a Consiliului Europei, şi **Directiva 95/46/EC a Parlamentului European şi Consiliului din 24 octombrie 1995 cu privire la protecţia persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal şi libera circulaţie a acestor**

[1] Toate documentele Consiliului Europei ce ţin de protecţia datelor pot fi consultate pe site-ul: http://www.coe.int/T/E/Legal_affairs/Legal_co-operation/Data_protection/

date[2] **(**în continuare, Directiva cu privire la protecția datelor sau DPD) şi actele legislative naționale care le implementează.

De aceea, expertiza dată a Proiectului de lege este elaborată ținînd cont de prevederile acestor instrumente juridice (Republica Moldova a semnat Convenția 108 la 4 mai 1998, dar încă nu a ratificat-o şi, deşi acest fapt nu este obligatoriu conform Directivei 95/46/EC, această Directivă este, de asemenea, un standard *de facto* pentru protecția datelor în Europa şi, din acest motiv, este, de asemenea, utilizată în procesul de evaluare), precum şi **Protocolul Adițional la Convenția pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, cu privire la autoritățile de control şi fluxul transfrontalier al datelor** a Consiliului Europei, care a intrat recent în vigoare după ce a atins numărul necesar de ratificări.

În acest context, în art. 10 din Convenția 108 şi articolele 22 şi 24 din Directiva cu privire la protecția datelor sînt date sancțiunile şi remediile. Primul stabileşte obligațiunea Părților la Convenție *„să stabilească sancțiuni şi recursuri adecvate vizînd încălcările dispozițiilor dreptului intern care fac efective principiile de bază pentru protejarea datelor (...)”*. DPD stipulează că *„Fără să aducă atingere oricărei acțiuni administrative care poate fi organizată mai ales înaintea autorității de supraveghere prevăzute în art. 28, anterior sesizării autorității judecătoreşti, statele membre prevăd dreptul oricărei persoane la atac în justiție în caz de încălcare a drepturilor garantate de dreptul intern, aplicabil prelucrării în cauză”* şi obligațiunea statelor membre de a implementa sancțiuni adecvate pentru încălcarea prevederilor legislației privind protecția datelor.

În ceea ce priveşte sancțiunile adecvate şi proporționate care să acționeze în calitate de mijloc de împiedicare pentru a nu încuraja încălcarea legii, Proiectul de lege nu conține prevederi adecvate în această privință. Unica prevedere este găsită în art. 17, dar în ea se spune despre persoane – nu despre deținătorii datelor – fără a menționa clar că deținătorii datelor sînt responsabili pentru încălcarea legii. Ea face doar o referire vagă la prevederile generale de drept civil, administrativ şi penal. Este îndoielnic faptul că această legislație generală poate conține prevederi adecvate referitor la sancțiunile specifice pentru încălcarea unei legi care încă nu a fost adoptată. De aceea, ar fi recomandabil de inclus în lege o referință clară la sancțiunile disponibile şi la organul responsabil pentru a le impune după ce au fost respectate toate condițiile juridice cerute care garantează procesul corespunzător. În cazul în care acest fapt este încredințat unui organ administrativ, cum ar fi Centrul Național pentru protecția datelor cu caracter personal (în continuare – Centrul național), trebuie să existe posibilitatea atacării deciziei lui în instanța de judecată.

[2] OJ 3 noiembrie 1995 nr. L. 281 p. 31. Toată legislația Uniunii Europene poate fi consultată pe site-ul: http://eur-lex.europa.eu/en/index.htm. Textul Directivei poate fi accesat direct la http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriserv.do?uri=CELEX:31995L0046:EN:HTML

În ceea ce ține de remediile disponibile pentru subiecții datelor cu caracter personal pentru orice încălcare a drepturilor atribuite prin Proiectul de lege, în alin. (3), art. 11 nu există nici o funcție clară a Centrului național referitor la audierea plîngerilor parvenite de la subiecții datelor cu caracter personal. Ar fi foarte recomandabil, în pofida dreptului de a cere intervenția instanței judecătorești competente – lit. d), art. 10 din Proiectul de lege – în cazul în care subiectul datelor sesizează că drepturile lui sau ale ei au fost încălcate de care operatorul de date dat (*deținător al datelor* în terminologia Proiectului de lege). Acesta este un punct important în orice regim sănătos de protecție a datelor şi dreptul de a depune plîngeri la autoritatea pentru protecția datelor este prezent atît în Directiva cu privire la protecția datelor şi în Protocolul Adițional la Convenția pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, cu privire la autoritățile de control şi fluxul transfrontalier al datelor a Consiliului Europei.

În plus, întrebarea privind responsabilitatea operatorilor de date şi dreptul subiecților de date de a avea despăgubire pentru prelucrarea ilegală a datelor lor personale, de asemenea, lipsesc din reglementare. Directiva stipulează în art. 23 că *„Statele membre prevăd ca orice persoană care a suferit prejudicii ca urmare a unei prelucrări ilegale sau a oricărei acțiuni incompatibile cu dispozițiile naționale, adoptate în temeiul prezentei directive, are dreptul să obțină reparații de la operator pentru prejudicial suferit. 2. Operatorul poate fi exonerat de răspundere, total sau parțial, dacă dovedeşte că nu îi este imputabilă fapta care a provocat prejudiciul”.* Această formulare conține toate elementele de bază care trebuie să fie implementate în Proiectul de lege cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal: Responsabilitatea deținătorilor de date pentru prejudiciul cauzat subiecților datelor în timpul prelucrării ilegale a datelor lor, dreptul subiectului de date de a fi compensat de deținătorul de date pentru prejudiciul cauzat şi scutirea de responsabilitate dacă deținătorul de date dovedeşte că nu este responsabil pentru acțiunea care a cauzat prejudiciul.

Toate aceste trei aspecte sînt cruciale pentru stabilirea unui regim sănătos şi adecvat de protejare a datelor în Republica Moldova şi, astfel, se recomandă ferm de a le include în Proiectul de lege final.

Mai sînt încă două puncte care nu sînt atît de esențiale, dar care merită să fie comentate în această secțiune. Primul ține de rolul persoanelor împuternicite de către operatori. În multe cazuri şi din motive diferite, operatorii de date (deținătorii de date) aleg alte persoane pentru a efectua anumite operațiuni de prelucrare în numele lor. Aceste entități sînt cunoscute ca *„persoane împuternicite de către operatori să prelucreze datele”* sau ca *„persoane împuternicite de către operatori”*.

În art. 2 din Directiva cu privire la protecţia datelor, această persoană este definită ca însemnînd *„persoana fizică sau juridică, autoritatea publică, agenţia sau orice alt organism care prelucrează datele cu caracter personal în numele operatorului”*. Persoanele împuternicite de către operatori nu au independenţa de a decide referitor la cauzele prelucrării şi întotdeauna acţionează, urmînd instrucţiunile deţinătorilor de date care rămîn responsabili pentru prelucrare. În Directivă aceasta este implementat prin cerinţa pentru un acord scris (contract sau act juridic obligatoriu) dintre părţi[3].

Dat fiind faptul că recurgerea la persoane împuternicite va fi aleasă de mulţi operatori din Moldova, va fi foarte util şi recomandabil de a reglementa funcţiile lor, rolul şi obligaţiunile în Proiectul de lege pentru a evita incertitudinea juridică şi riscurile pentru drepturile subiecţilor de date.

Un alt punct care nu este acoperit de Proiectul de lege cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal este cadrul juridic în baza căruia poate fi luată decizia automatizată referitor la persoane şi remediile disponibile pentru ele. Art. 15 din Directivă oferă persoanelor dreptul *„de a nu face obiectul unei decizii care să producă efecte juridice asupra sa sau să o efectueze în mod semnificativ şi care să fie întemeiată numai pe prelucrarea automatizată a datelor destinată să evalueze anumite aspecte ale personalităţii sale, cum ar fi randamentul profesional, credibilitatea, încrederea pe care o prezintă, conduita, etc.”*. Cu toate acestea, persoana poate fi supusă unei decizii de acest fel dacă *„(a) este luată în cursul încheierii sau executării unui contract, cu condiţia ca cererea de încheiere sau de executare a contractului, introdusă de persoana vizată, să fi fost satisfăcută sau ca unele măsuri adecvate, cum ar fi posibilitatea de a-şi susţine punctul de vedere, să garanteze apărarea interesului său legitim; sau (b) este autorizată printr-o lege care stabileşte măsurile de garantare a apărării interesului legitim al persoanei vizate”*. Aceste prevederi sînt completate cu dreptul de a cunoaşte logica implicată în orice prelucrare automatizată a datelor referitor la orice subiect al datelor.

Această prevedere este importantă din mai multe puncte de vedere. Primul, evident, este supravegherea corespunzătoare a drepturilor subiectelor de date, dar, de asemenea, este important, deoarece, conform liniilor directoare elaborate

---

[3] **Directiva cu privire la protecţia datelor, art. 17.**
(...)2. Statele membre prevăd ca operatorul, dacă prelucrarea este efectuată pe seama sa, să aleagă o persoană care să prezinte suficiente garanţii referitoare la măsurile de securitate tehnică şi de organizare privind prelucrarea care urmează să fie efectuată şi să vegheze la respectarea acestor măsuri.
3. Efectuarea prelucrărilor prin persoane împuternicite trebuie să fie reglementată printr-un contract sau act juridic care leagă persoana împuternicită de operator şi care prevede, în special, că:
– persoana împuternicită acţionează numai la instrucţiunile operatorului,
– obligaţiile prevăzute în alin. (1), aşa cum sînt definite de legislaţia statului membru în care este stabilită persoana împuternicită, îi revin şi acesteia.
4. În vederea păstrării probelor, elementele contractului sau actului juridic care se referă la protecţia datelor şi la cerinţele referitoare la măsurile prevăzute în alin. (1) se consemnează în scris sau în altă formă echivalentă.

de Grupul de lucru pentru protecția persoanelor în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal (instituit în art. 29 din Directiva cu privire la protecția datelor) privind evaluarea caracterului adecvat al țării terțe în privința transferului transfrontalier al datelor personale[4], aceasta este una dintre prevederile verificate în cadrul juridic al țării terțe pentru a evalua caracterul adecvat.

(3) PROIECTUL LEGII CU PRIVIRE LA PRELUCRAREA DATELOR CU CARACTER PERSONAL (DLPDP)

3.1 Prevederi generale

Articolul 1. Scopul legii

Acesta este articolul fundamental al legii, deoarece el marchează limitele aplicării prevederilor ei şi drepturile acoperite şi, astfel, protejate de Proiectul de lege. În acest sens, poate fi remarcat că, conținutul art. 1 este destul de limitat în cazul în care îl verificăm cu standardele europene.

De fapt, dacă se compară cu domeniul de aplicare atît al Convenției 108[5], cît şi Directiva 95/46/EC[6], este de remarcat faptul că ambele instrumente internaționale nu limitează aplicarea prevederilor lor pentru a garanta şi asigura protejarea vieții private, dar pentru toate drepturile şi libertățile fundamentale şi, ***în particular,*** dreptul la viața privată.

Aceasta este o întrebare crucială, deoarece nu doar dreptul la viața privată poate fi încălcat sau supus riscului prin prelucrarea datelor personale, dar, de asemenea, toate celelalte drepturi ale omului şi acest fapt trebuie să fie reflectat în mod adecvat în lege, pentru a evita lacunele în protecția acordată persoanelor prin Proiectul de lege cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal.

În plus, Convenția 108 adaugă un alt punct important: Faptul că protecția acordată prin lege trebuie aplicată indiferent de naționalitatea sau reşedința persoanei. Această caracteristică, de asemenea, poate fi explicit incorporată în textul final al proiectului.

Articolul 2. Domeniul de aplicare

[4] Documentul WP 12. Acest document poate fi accesat la http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacz/docs/wpdocs/1998/wp12_en.pdf

[5] Scopul prezentei Convenții este de a garanta, pe teritoriul fiecărei Părți, tuturor persoanelor fizice, indiferent de naționalitate sau reşedință, respectarea drepturilor şi libertăților lor fundamentale, şi, în mod special, a dreptului la viața privată, în legătură cu prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal („protecția datelor").

[6] În conformitate cu această Directivă, statele membre asigură protejarea drepturilor şi libertăților fundamentale ale persoanei şi, în special, a dreptului la viața privată în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal.

Articolul în întregime poate fi apreciat ca fiind foarte confuz[7]. Eu într-adevăr n-am reuşit să înţeleg care este scopul şi semnificaţia alineatelor 1 şi 2. În primul rînd, în alin. 1 se vorbeşte despre „sistemul de evidenţă", în timp ce nu găsim mai jos nici o definiţie a acestui termen (şi nu este un termen standard al cărui semnificaţie ar putea fi găsită în literatura de specialitate). Apoi, este dificil de înţeles prelucrarea datelor cu caracter personal drept „parte componentă a sistemului de evidenţă". Prelucrarea este, în mod normal, înţeleasă ca o operaţiune sau set de operaţiuni intenţionate pentru a produce un rezultat dat şi nu ceva care să fie incorporat într-o structură statică după cum sugerează proiectul actual.

Apoi, menţiunea „*efectuate, în tot sau în parte, prin diferite mijloace"* nu are nici un sens, şi anume dacă de citit împreună cu clauza finală *„inclusiv automatizate"*, ţinînd cont de faptul că principalul domeniu de aplicare al legislaţiei în domeniul vieţii private este prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal.

Unica interpretare posibilă este că alin. 1 se referă la conceptul de „sistem neautomatizat de evidenţă a datelor cu caracter personal"[8] şi sistemul de evidenţă (the evidence system) se referă la un astfel de sistem de evidenţă manual (manual filing system). Apoi, alineatul va descrie includerea datelor cu caracter personal într-un sistem de evidenţă manual şi va afirma aplicabilitatea legii pentru astfel de prelucrări. Aceasta va fi în conformitate cu domeniul de aplicare prevăzut de Directivă: *Prezenta Directivă se aplică prelucrării automate, în totalitate sau parţial, precum şi prelucrării neautomate a datelor cu caracter personal, conţinute sau care urmează să fie conţinute într-un sistem de evidenţă a datelor cu caracter personal.* Dacă aceasta este interpretarea corectă, alineatul ar trebui să fie reformulat pentru a clarifica ideea.

Apoi, alin. 2 adaugă o altă sursă de îngrijorare şi confuzie. Toate cele trei puncte se referă la prelucrarea efectuată de *persoane.* Aceasta nu este greşit în sine, deoarece prelucrarea efectuată de persoane în afara domeniului intern trebuie să fie acoperită de prevederile legii, dar în majoritatea cazurilor prelucrarea datelor cu caracter personal, conform scopului legii, se va realiza de persoane juridice, private sau publice la care nu se referă alineatul dat. Aceasta este mai adevărat, deoarece în ultimele două litere b) şi c) se vorbeşte despre condiţiile prevăzute pentru prelucrare cînd persoanele sînt peste hotare.

În plus, lit. b) intenţionează să acopere operaţiunile de prelucrare a datelor cu caracter personal care sînt în contradicţie cu convenţiile şi tratatele

[7] El nu poate fi exclus, este din cauza traducerii în limba engleză.

[8] **Directiva cu privire la protecţia datelor, Art. 2 (c)** „sistem de evidenţă a datelor cu caracter personal" („sistem de evidenţă") înseamnă orice serie structurată de date cu caracter personal accesibile conform unor criterii specifice, fie ele centralizate, descentralizate sau repartizate după criterii funcţionale sau geografice.

internaţionale la care Republica Moldova este parte, ceea ce din nou nu are sens în general şi trebuie să fie o neînţelegere.

Unicul mod de a înţelege alin. 2 este de a considera că, cuvîntul „persoană" într-adevăr se referă la „operatori" sau „deţinători ai datelor" conform terminologiei legii. Dar problema cu această interpretare este de a găsi modul în care interacţionează alineatele 2 şi 3, deoarece alin. 3 este destul de general şi va acoperi cazul din lit. a), alin. 1 (dacă nu se va clarifica semnificaţia reală a alin. 1).

În alin. 3 lipseşte clauza teritorială. Cu formularea actuală el se va aplica la fiecare prelucrare de date cu caracter personal din lume. Dacă se urmează Convenţia 108, legea trebuie să acopere orice prelucrare pe teritoriul Republicii Moldova. Dacă se ţine cont de Directiva cu privire la protecţia datelor cu caracter personal (care stabileşte în mod considerabil un cadru mai complex din cauza existenţei unei pieţe comune în interiorul UE), legea trebuie aplicată la fiecare prelucrare de date cu caracter personal, efectuată de un deţinător de date stabilită în Republica Moldova, indiferent de locul unde are loc prelucrarea.

Acesta trebuie să fie completat cu prevederile din literele b) şi c) ale alin. 2 odată clarificat. În plus, la lit. b) trebuie de inclus condiţiile în baza cărora are loc prelucrarea (locul, naţionalitatea sau locul stabilirii persoanei), deoarece cu formularea actuală, legea va acoperi fiecare prelucrare efectuată de o persoană în orice parte a lumii.

La fel, alin. 3 stabileşte o derogare pentru aplicarea legii la prelucrarea datelor cu caracter personal de către persoane pentru uzul lor personal. Această propoziţie introduce un grad de incertitudine, deoarece calificarea prelucrării „pentru uzul lor personal" nu clarifică mărimea reală a excepţiei, adică, utilizarea în scopuri interne în sfera privată. Utilizarea în scop personal poate avea implicaţii în afara sferei private (de ex., în scopuri profesionale) şi, astfel, formularea trebuie să fie modificată pentru a reflecta limitele ei sensibile.

Apoi, condiţia finală din propoziţie introduce un element nou care adaugă confuzie la întreaga excepţie. Dacă în alineatul anterior proiectul ar putea cauza un efect colateral nedorit, înlăturînd din sfera protecţiei legii anumite prelucrări, cerinţa ca datele să nu fie dezvăluite nimănui, pentru a considera prelucrarea în afara scopului legii, pare prea strictă, deoarece, pentru scopuri interne, o persoană poate împărtăşi informaţiile despre un subiect anumit de date rudelor sau prietenilor şi, doar pentru acest fapt, aceste prelucrări nu trebuie să fie considerate în limitele sferei de aplicare a legii.

Alin. 4 este foarte binevenit, deoarece semnifică aplicarea prevederilor legii la activităţile poliţiei de a lupta contra crimelor (dacă aceasta este semnificaţia propoziţiei „desfăşurate în domeniul procedurii penale") şi prevede un cadru

coerent de protecție a datelor cu caracter personal. Unicul comentariu ar fi că, caracterul special al activităților polițieneşti va solicita, în mod normal, un anumit grad de flexibilitate în aplicarea legii sau existența unor derogări pentru garantarea unei activități eficiente a organelor de drept. Această flexibilitate sau derogări nu sînt prezente în lege şi ar trebui de ținut cont de acest fapt.

Din contra, alin. 5 exclude din sfera de aplicare a Proiectului de lege prelucrarea datelor cu caracter personal care are loc pentru garantarea securității naționale. Această situație este similară cu cea care a avut loc în alte țări europene şi ține de alegerea făcută de legislatorul național.

Cu toate acestea s-ar putea de făcut două remarci. Prima se referă la faptul că specificul de înțeles al chestiunilor ce țin de securitatea națională nu poate semnifica o discreție absolută în prelucrarea datelor cu caracter personal de către organele împuternicite cu aceste sarcini. Unele reguli de bază trebuie să fie respectate şi trebuie să existe un oarecare control, chiar deşi la nivel general sau în afara competenței administrative.

În plus, în derogare este, de asemenea, inclusă lupta cu criminalitatea şi rămîn îndoieli la faptul dacă aceasta se referă la lupta contra crimelor desfăşurată de organele responsabile de securitatea națională în decursul activităților lor, orientate spre garantarea acesteia (ceea ce va fi în coerență cu alin. 4), sau spre sarcina generală de luptă cu criminalii, realizată de poliție. Dacă ultimul este cel corect, atunci ar fi o contradicție clară între alineatele 4 şi 5, ceea ce trebuie de clarificat pe viitor.

Articolul 3. Legislația

Doar pentru claritate, ar trebui de inclus faptul că, Convenția pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal este un instrument juridic al Consiliului Europei. Apoi, referirea la „alte acte legislative şi normative" este foarte vagă. Ar fi mai bine de precizat la ce acte se referă Proiectul de lege, pentru a evita incertitudinea juridică.

Articolul 4. Noțiuni de bază

În general, definițiile date în Proiect sînt corecte şi s-ar putea de făcut doar cîteva comentarii. În primul rînd, ținînd cont de efortul depus pentru a defini prelucrarea datelor cu caracter personal într-un mod foarte exhaustiv, ar fi recomandabil de urmat o definiție demonstrată şi larg acceptată care acoperă toate genurile posibile de prelucrare în loc de a lua unele părți din ea şi a le lăsa pe altele.

Această definiție este una prezentă în Directiva cu privire la protecția datelor: *„prelucrarea datelor cu caracter personal" înseamnă orice operațiune sau*

serie de operaţiuni care se efectuează asupra datelor cu caracter personal, prin mijloace automate sau neautomate, cum ar fi colectarea, înregistrarea, organizarea, stocarea, adaptarea sau modificarea, extragerea, consultarea, utilizarea, dezvăluirea prin transmitere, diseminare sau în orice alt mod, alăturarea ori combinarea, blocarea, ştergerea sau distrugerea. Aceasta va contribui la menţinerea conformităţii cu standardele internaţionale şi va evita probleme ulterioare de interpretare.

În plus, această definiţie clarifică faptul că prelucrarea poate fi automată sau neautomată şi, în acelaşi timp, evită includerea termenului definit în definiţie (în prezentul Proiect de lege, termenul *prelucrare* este una dintre posibilităţile pentru definirea prelucrării).

Cît priveşte definiţia noţiunii de „deţinător al datelor cu caracter personal" (engl. *personal data holder*) care corespunde conceptului uzual de „operator al datelor cu caracter personal" (engl. *personal data controller*), definiţia dată este destul de neclară şi vagă, doar menţionînd o autorizaţie juridică pentru prelucrarea datelor care poate fi înţeleasă în termeni foarte generali sau foarte înguşti, dar în care lipseşte punctul esenţial din definiţia operatorului.

Principalul atribut pentru cineva, persoană juridică sau fizică, pentru a fi considerat operator al datelor cu caracter personal sau deţinător al datelor cu caracter personal este capacitatea acestuia de a decide referitor la scopurile prelucrării, mijloacele utilizate, categoriile de oameni implicaţi şi operaţiunile aplicate. Toate aceste elemente sînt prezente în definiţia dată de Directivă (a se vedea trimiterea 9), precum şi în cea utilizată în Convenţia 108 *("administratorul fişierului" – desemnează: persoana fizică sau juridică, autoritatea publică, serviciul sau oricare alt organ competent, conform legislaţiei naţionale, pentru a decide finalitatea fişierului prelucrat, tipuri de date cu caracter personal care trebuie înregistrate şi operaţiunile cărora pot fi supuse).*

În plus, şi chiar deşi este destul de clar că Proiectul de lege urmează mai aproape conceptele şi logica Convenţiei 108, decît a Directivei 95/46/EC, din motive evidente, poate fi recomandabil de inclus o serie de definiţii noi prezente în Directivă care poate fi utilizată ulterior pentru a clarifica unele aspecte specifice. Aceşti termeni sînt „persoana împuternicită de către operator" (engl. processor) (motivele pentru includerea acestuia au fost deja prezentate), sistemul de evidenţă a datelor cu caracter personal (engl. personal data filing system), terţ, destinatar şi consimţămînt[9], cel din urmă fiind unul în special important.

[9] **Directiva cu privire la protecţia datelor, art. 2**
(...)(c) „sistem de evidenţă a datelor cu caracter personal" („sistem de evidenţă") înseamnă orice serie structurată de date cu caracter personal accesibile conform unor criterii specifice, fie ele centralizate, descentralizate sau repartizate după criterii funcţionale sau geografice;

3.2 Condiţiile de bază pentru prelucrarea datelor cu caracter personal

Articolul 5. Caracteristica datelor cu caracter personal

Art. 5 reproduce exact art. 5 din Convenţia 108 şi, astfel, sînt incluse toate elementele principale ce ţin de principiul de caracteristică a datelor. Cu toate acestea, sînt cîteva idei care ar putea fi adăugate pentru a-l completa.

Primul este referinţa la compatibilitatea utilizării secundare a datelor cu caracter personal în scopuri istorice, statistice sau ştiinţifice, cu condiţia că sînt efectuate protecţii adecvate (după cum este accesul foarte limitat pentru profesioniştii specializaţi, interzicerea dezvăluirii publice a datelor cu caracter personal în domeniul cercetărilor ştiinţifice şi statistice, necesitatea de a aştepta un anumit număr de ani în cazul cercetărilor istorice, adoptarea unor măsuri stricte de securitate, etc.). aceste scopuri pot, de asemenea, justifica păstrarea datelor pentru o perioadă mai îndelungată decît este nevoie pentru scopul pentru care au fost colectate, dar, din nou, în acest caz, trebuie să fie găsit foarte atent echilibrul între dreptul la confidenţialitatea subiecţilor datelor cu caracter personal şi necesitatea pentru cercetarea istorică, statistică sau ştiinţifică.

Un alt punct ţine de impunerea explicită asupra deţinătorului de date cu caracter personal a obligaţiunii de a lua orice măsuri corespunzătoare de a se conforma regulilor pentru a garanta caracteristica datelor exprimate în art. 5. Deşi sînt unele prevederi în această privinţă în alin. 3, art. 9, ar fi recomandabil de a le introduce ca parte a obligaţiunilor generale ale deţinătorului de date în articolul care prevede caracteristica datelor pentru accesibilitate şi claritate.

Articolul 6. Prelucrarea datelor cu caracter personal

În domeniul condiţiilor care legitimează prelucrarea datelor cu caracter personal, Proiectul de lege urmează structura unor legi naţionale şi acordă un rol proeminent consimţămîntului faţă de alte forme de a face prelucrarea legitimă, contrar tehnicii Directivei, care pune la acelaşi nivel tot ce este posibil pentru

---

(d) „operator" înseamnă persoana fizică sau juridică, autoritatea publică, agenţia sau orice alt organism care, singur sau împreună cu altele, stabileşte scopurile şi mijloacele de prelucrare a datelor cu caracter personal; atunci cînd scopurile şi mijloacele prelucrării sînt stabilite prin acte cu putere de lege naţionale sau comunitare, operatorul sau criteriile specifice pentru desemnarea acestuia pot fi stabilite prin dreptul naţional sau comunitar;
(e) „persoana împuternicită de către operator" înseamnă persoana fizică sau juridică, autoritatea publică, agenţia sau orice alt organism care prelucrează datele cu caracter personal pe seama operatorului;
(f) „terţ" înseamnă persoana fizică sau juridică, autoritatea publică, agenţia sau orice organism altul decît persoana vizată, operatorul, persoana împuternicită de către operator şi persoanele care, sub directa autoritate a operatorului sau a persoanei împuternicite de către operator, sînt autorizate să prelucreze date;
(g) „destinatar" înseamnă persoana fizică sau juridică, autoritatea publică, agenţia sau orice alt organism căruia îi sînt transmise datele, indiferent dacă este sau nu terţ; cu toate acestea, autorităţile cărora li se comunică date în cadrul unei anumite anchete nu trebuie să fie considerate destinatari;
(h) „consimţămîntul persoanei vizate" înseamnă orice manifestare de voinţă, liberă, specifică şi informată prin care persoana vizată acceptă să fie prelucrate datele cu caracter personal care o privesc.

legitimarea prelucrării. Aceasta nu este greşit în sine, cu condiția că derogările de la regula generală a consimțământului sînt bine elaborate. În această privință, dat fiind faptul că în conformitate cu Proiectul de lege consimțământul este regulă generală, includerea definiției consimțământului asupra acestuia devine şi mai recomandabilă.

În ceea ce priveşte alin. 1, pentru o protecție mai bună a drepturilor cetățenilor, la caracteristicile consimțământului trebuie de adăugat cuvîntul „neambiguu" pentru a-l considera valid. În plus, dacă nu este oferită nici o definiție a conceptului în urma celei din Directiva cu privire la protecția datelor (a se vedea trimiterea 9), trebuie, de asemenea, să fie inclusă condiția ca consimțământul să fie dat după primirea unei informații adecvate. Astfel, condiția din alin. 1 se va citi *„ (...) numai cu consimțământul neambiguu şi informat al persoanei fizice vizate"*; deşi, pentru a da coerență proiectului de lege, utilizarea conceptului de „subiect al datelor" ar fi preferabil celui de „persoană fizică vizată".

Un alt punct care trebuie să fie adăugat este posibilitatea pentru subiectul de date de a retrage consimțământul dat la o etapă mai tîrzie. Pentru a menține certitudinea juridică, retragerea consimțământului nu trebuie să aibă efecte retroactive.

După aceea, alin. 2 tratează derogările de la regula generală. La lit. a) pot fi găsite două idei mixte. Prima tratează ceea ce ar putea fi considerat, în limbajul Directivei, interes vital, chiar dacă formularea aici este nereuşită. Cea de-a doua şi ultima cerință ține de o chestiune complet diferită, menționată la lit. b), alin. 2, art. 9 din Convenția 108 şi trebuie să fie separată într-un punct aparte, chiar dacă derogarea de la Convenția 108 ține mai mult de condițiile prelucrării decît de legitimarea ei.

Lit. b) implementează derogarea prezentă la lit. a), alin. 2, art. 9 din Convenția 108 (cu aceeaşi prevedere deja menționată), dar fără includerea siguranței publice ca una dintre cauzele posibile pentru derogare, limitînd-o la lupta cu criminalitatea, dar, în orice caz, formularea din Proiectul de lege omite un punct foarte important: necesitatea derogării care constituie o măsură necesară într-o societate democratică, în conformitate cu care aceasta este stabilită prin art. 8 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului[10]. Pentru evaluarea acestei necesități, trebuie să se țină cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor

[10] **Articolul 8 – Dreptul la respectarea vieții private şi familiale**
1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private şi de familie, a domiciliului său şi a corespondenței sale.
2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decît în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege şi dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii şi prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor şi libertăților altora.

Omului pentru a afla în care cazuri se poate considera că această necesitate există[11].

Lit. c) introduce conceptul de „surse accesibile". Deoarece legea nu defineşte ce poate fi considerat drept surse accesibile, se poate doar de presupus că ele se referă la datele deținute în registrele publice sau alte surse publice reglementate prin lege şi aceasta implică faptul că legea stipulează condițiile în baza cărora ele sînt accesibile, scopurile şi utilizarea ulterioară a datelor obținute. Dacă aceasta nu este interpretarea corectă, clarificările trebuie să fie incluse în acest punct şi, cel mai important este că, trebuie să fie stabilit că prelucrarea datelor cu caracter personal, care vin din aceste surse, trebuie să respecte toate garanțiile prezente în Proiectul de lege şi, în special, subiecților de date trebuie să li se garanteze dreptul de a obiecta la utilizările secundare.

Cît priveşte lit. d), utilizarea doar în scopuri statistice, cercetări ştiințifice sau scopuri istorice nu poate însemna că datele cu caracter personal sînt liber utilizate fără careva intervenție a subiectului de date. În primul rînd, sînt două căi posibile prin care pot fi obținute aceste date: de la subiectul de date sau din alte surse. În primul caz, vor fi ocazii în care răspunsul la întrebare va fi obligatoriu dar, în alte cazuri, nu trebuie să fie obligatorii şi, astfel, răspunsul va depinde de aprobare sau consimțămîntul subiectului de date. Dacă datele sînt obținute de la alte surse, prelucrarea lor trebuie să fie reglementată prin lege oferind protecții adecvate (a se vedea comentariile la art. 5).

În plus, cadrul legal prevăzut pentru prelucrarea datelor cu caracter personal în prezentul proiect de lege este destul de îngust şi limitat. Sînt cîteva alte posibilități pentru prelucrarea datelor cu caracter personal fără consimțămîntul subiectului de date care pot fi luate în considerație pentru a evita un mediu prea restrictiv.

Prima va fi prelucrarea datelor cu caracter personal necesare pentru a executa contractul dintre subiectul de date şi deținătorul de date sau deținătorul de date încheie un contract cu o parte terță în interesul subiectului de date sau ia măsuri la solicitarea subiectului de date înainte de încheierea contractului.

Un alt caz în care deținătorul de date trebuie să fie obligat să prelucreze datele cu caracter personal chiar fără acordul subiectului de date este atunci cînd este solicitat să îndeplinească o obligațiune juridică (de ex., oferirea datelor inspectoratului fiscal sau pentru asistența socială) şi, în cazul organului public,

[11] Conform Curții Europene a Drepturilor Omului, adjectivul „necesară" în alin. 2, art. 8 din Convenție implică faptul că „necesitatea socială presantă" este implicată şi că măsura angajată este „proporțională scopului legitim urmărit". A se vedea, printre altele, Klass v. Republica Federală a Germaniei din 18 noiembrie 1977, seria A nr. 28, hotărîrea judecătorească Lingens din 8 iulie 1986, Seria A, nr. 103, p. 25-26, alin. 39-40 şi hotărîrea judecătorească din cazul Gillow v. Regatul Unit din 24 noiembrie 1986, Seria A nr. 109, § 55 (ambele pot fi consultate la http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Case-Law/HUDOC/HUDOC+database/).

de a se conforma competențelor şi sarcinilor legale atribuite acestuia prin lege. În ambele situații, prelucrarea datelor cu caracter personal trebuie să fie permisă de Proiectul de lege.

Aparte de aceste cazuri, Directiva prevede posibilitatea prelucrării datelor cu caracter personal cînd *„este necesară pentru realizarea interesului legitim urmărit de operator sau de către unul sau mai mulți terți cărora le sînt dezvăluite datele, cu excepția cazului cînd aceste interese să nu prejudicieze interesele sau drepturile şi libertățile fundamentale ale subiectului de date”*. Aceasta este mai dificil de implementat, deoarece ea necesită întotdeauna efectuarea unui test de proporționalitate şi răspunsul nu este întotdeauna foarte clar. În plus, s-ar putea ajunge la diferite concluzii dacă testul este făcut în primul moment de către operatorul de date sau de autoritatea pentru protecția datelor (în cazul Moldovei, de Centrul Național pentru protecția datelor cu caracter personal).

Dar, cel puțin, dacă includerea punctului din urmă nu este considerat potrivită, celălalt menționat ar trebui de luat în considerație pentru includerea în proiectul final.

Articolul 7. Prelucrarea categoriilor speciale de date cu caracter personal

În alin. 1 este prevăzut un catalog de categorii speciale de date (date sensibile). Prima întrebare este modul în care este prevăzută sensibilitatea sau condiția specială a datelor. În Proiectul de lege se vorbeşte despre date „referitoare la” informații sensibile, în timp ce în Convenția 108 sau Directiva cu privire la protecția datelor se vorbeşte despre cele „care dezvăluie” acest gen de informații. Nuanța merită să fie luată în considerație, deoarece poate duce la considerarea diferită a sensibilității unor anumite date. Cuvintele „referitoare la” sînt mai înguste decît „care dezvăluie” .

Cît priveşte alin. 2, cerința ca consimțămîntul să fie exprimat în formă scrisă poate fi excesivă şi nepractică din cauza posibilității utilizării tehnologiilor noi de a interacționa cu subiectul de date. Cerința care stabileşte necesitatea unui consimțămînt explicit ar putea fi considerată potrivită poate cu obligațiunea adițională pentru deținătorul de date de a ține evidența consimțămîntului obținut.

Referitor la alin. 3 şi derogarea stipulată la lit. a), prima cerință ar trebui înțeleasă ca o excepție ce ține de interesul vital al subiectului de date sau persoana terță, adică în circumstanțe serioase.

La lit. b) prelucrarea este justificată datorită datelor dezvăluite de subiectul de date. Ar fi mai bine de utilizat expresia „făcute publice de către subiectul de date” în loc de cuvîntul „dezvăluite”. Dezvăluirea poate semnifica comunicarea datelor unui număr foarte limitat de persoane şi aceasta nu va justifica în sine

prelucrarea fără consimțământul explicit al persoanei. Din contra, *făcute publice* implică voința clară a subiectului de date de a face datele disponibile în general şi, astfel, ridicînd garanțiile pentru confidențialitate stabilite prin lege.

În ceea ce priveşte conținutul alin. 4 acesta este foarte straniu. Nici într-un act privind protecția datelor sau instrument juridic internațional nu poate fi găsită o clauză ca aceasta. Nu este nici un precedent de a considera drept date sensibile pe cele ce țin de funcționarii publici şi familiile lor şi nu este nici un motiv pentru a le retrage din regimul general de protecție a datelor: datele lor vor fi sensibile cînd vor dezvălui punctele care se conțin în alin. 1 şi nici într-un alt caz. În plus, formularea actuală a alineatului este atît de larg elaborată, încît nu este uşor de presupus la ce categorii de date ce țin de funcționarii publici şi familiile lor se referă acesta. Pare mai mult o protecție specială împotriva transparenței decît o protecție a vieții private şi este chiar mai puțin potrivită decît regulile privind regimul special care va fi elaborat în mod unilateral de către Guvern. Alineatul ar putea fi criticat ca o cale de a ascunde de regulile transparenței datele despre funcționarii publici şi ar putea fi văzut ca un mijloc de împiedicare a luptei contra corupției[12].

În final, mai sînt două posibilități pentru prelucrarea datelor cu caracter sensibil care nu sînt în Proiectul de lege şi care ar putea fi luate în considerație pentru Proiectul final. Prima este posibilitatea prelucrării acestor date de către deținătorul de date pentru îndeplinirea obligațiunilor lui legale sau pentru exercitarea drepturilor sale în domeniul serviciului conform legislației muncii.

Cea de-a doua are loc cînd prelucrarea este efectuată în timpul activităților lui legitime, cu garanții adecvate, de către o fundație, asociație sau orice alt organ non-profit cu scop politic, filozofic, religios sau sindical. Dacă prelucrarea se referă doar la membrii organului sau la personale care au contact regulat cu el în legătură cu scopurile lui, prelucrarea ar trebui considerată legală. Oricum, dezvăluirea datelor cu caracter personal unor părți terțe întotdeauna va necesita consimțământul explicit al subiecților de date.

Articolul 8. Date cu caracter personal accesibile publicului larg

Nu înțeleg nici motivul alin. 1 şi nici necesitatea solicitării consimțământului scris pentru publicarea datelor cînd regimul obişnuit pentru consimțământ nu cere aceasta. Aceasta pune directoriile publice la acelaşi nivel de prelucrare a datelor sensibile. Dar este o contradicție între motivul dat pentru alineat şi

[12] Dacă aceste prevederi țin de lit. c), alin. 1, art. 18, se poate de presupus, din cauza organului împuternicit cu competența de a-l reglementa, că, cuvintele „unele categorii de funcționari publici" se pot referi la persoanele care activează în domeniul securității naționale şi apărării care, în unele cazuri, pot fi implicate chiar în operațiunile de acoperire cu identități false. Dacă este vorba despre aceasta atunci proiectul trebuie să specifice clar acest fapt, deoarece se va justifica impunerea anumitor restricții la prelucrarea acestor date. Oricum, considerarea datelor sensibile, în sensul termenului de protecție a datelor, nu este justificată.

modul în care este implementat: dacă informația este necesară, aceasta nu trebuie să depindă de consimțământul subiecților de date şi dacă depinde de consimțământul subiecților de date aceasta nu trebuie să fie atît de necesar pentru populație.

De fapt, alin. 1 stabileşte un regim special pentru includerea datelor în directoriile publice (nu este clar la ce se referă articolul prin *îndrumătoare*) şi condiția consimțământului anterior sînt foarte mult în conformitate cu legislația Uniunii Europene şi aceasta este salutabil, dar nu este nici un motiv pentru a cere un regim special pentru consimțământ un consimțământ neechivoc şi obişnuit informat este suficient.

Apoi, ar fi potrivit de clarificat relația dintre alin. 1 şi 2. Necesită oare datele menționate în alin. 2 consimțămintele consemnate în alin. 1 pentru a deveni publice? Sînt ele oare publice oricum şi indiferent de voința subiectului de date? Dacă da, care este motivul pentru obligarea oamenilor să facă publice o mulțime de date despre ei şi, mai mult decît atît, care este sensul protecției mari acordate în alin. 1? Cine decide referitor la confidențialitatea datelor menționate? Cum pot unele dintre ele să fie confidențiale şi, în acelaşi timp, să fie parte a listei de date publice? Care este scopul termenului „devin publice”? Sînt ele oare făcute accesibile pentru întreaga populație de către administrația publică? Din cauza acestor contradicții, caracterului vag şi lipsei definiției, precum şi a volumului de date implicate fără nici o justificare sau proporționalitate, se recomandă de a exclude alin. 2 din text.

În alin. 3 apare din nou incertitudinea semnificației termenilor ca „surse publice” şi „date accesibile” care au fost deja comentate. Intenția alineatului este de lăudat: de a acorda, cel puțin, garanția de informare acelor subiecți de date a căror date sînt luate din surse publice, dar sînt, de asemenea, şi alte considerațiuni de făcut şi alte protecții de aplicat. Faptul că datele cu caracter personal vin din surse publice nu înseamnă că ele nu sînt acoperite de garanțiile legii referitor la, de ex., calitate, corectitudine sau actualizare, şi acest lucru ar trebui, de asemenea, să fie indicat în alineat.

Astfel, îngrijorarea reală nu este regimul informațional al alineatului, dar modul, circumstanțele şi condițiile în care datele cu caracter personal devin publice şi, cu toate acestea, din cauza existenței şi formulării alin. 2.

Referitor la alin. 4, unicul comentariu ar fi referitor la necesitatea adresării în formă scrisă pentru a obiecta la prelucrarea datelor cu caracter personal sau la includerea lor în sursele publice. Alte mijloace de felul celor electronice sau chiar un apel telefonic ar fi suficient. În orice caz, dacă termenul *surse publice* include registre publice, includerea datelor cu caracter personal şi obiecția la prelucrarea lor trebuie să fie urmată de reguli juridice stabilite, în special, pentru registru.

Articolul 9. Stocarea şi modificarea datelor cu caracter personal

Alin. 1 expune că Proiectul de lege şi alte legi *„stabileşte condiţiile şi termenele de stocare a datelor cu caracter personal”* cînd Proiectul de lege stabileşte doar, destul de chibzuit, regulile generale obligatorii care reglementează prelucrarea datelor cu caracter personal şi, cît priveşte perioada de păstrare, condiţia generală de a nu păstra datele cu caracter personal mai mult decît este nevoie de ele. Nu este practic ca pentru fiecare prelucrare de date să fie o lege care să stabilească termenele şi condiţiile acesteia. Aceasta poate fi făcut şi ar trebui de făcut pentru prelucrarea datelor cu caracter personal efectuată de administraţiile publice care trebuie să se bazeze în exercitarea împuternicirilor şi competenţelor atribuite lor prin lege, dar aceasta este mai dificil pentru sectorul privat. În această privinţă, trebuie de menţionat faptul că legile care prevăd alte prelucrări de date cu caracter personal nu sînt completamente libere de a face aceasta, deoarece ele trebuie să respecte principiile expuse în Proiectul de lege şi esenţa dreptului la viaţa privată şi protecţia datelor fără a transforma legislaţia cu privire la protecţia datelor în una învechită.

Alin. 2 nu este uşor de înţeles. În primul rînd, în el se spune despre dosarele cu date personale (cînd acest concept nu este definit în proiectul de lege), în general acesta trebuie să includă registrul de stare civilă şi, după aceasta, el chiar menţionează din nou *„alte date cu caracter personal”* fără careva referinţă pentru a clarifica dacă ele sînt date cu caracter personal conţinute într-un dosar de date sau nu. Aceasta face dificil de a cunoaşte la ce prelucrare specifică sau categorii de prelucrare se referă. Apoi, principiul de limitare a scopului este formulat într-un mod şi mai neclar, deoarece datele pot fi păstrate *„în scopuri de arhivă sau în alte scopuri”*ceea ce introduce un grad mare de neclaritate şi lipsă de concretețe. În final, în alineat se afirmă că Proiectul de lege stabileşte scopurile, dar ele nu pot fi găsite nici într-un articol din proiect.

Prin contrast, alin. 3 stabileşte o obligaţiune clară pentru deţinătorii de date de a păstra datele cu caracter personal actualizate în toate cazurile, fie aceasta prin acţiunea subiectului de date (care, printre altele, constituie dreptul la modificare consacrat şi în articolul următor), deoarece este prevăzut de lege sau deoarece deţinătorul de date află că ele sînt greşite.

Cu toate acestea, exigenţa confirmării prin documente demne de încredere în toate cazurile este prea strict. Ca regulă generală, nu trebuie să fie cerute alte documente decît cele care au fost solicitate la prima colectare de date de la subiectul de date.

În plus, trebuie de luat în consideraţie alte condiţii, ca dreptul subiectului de date de a cere rectificări sau ştergerea datelor prelucrate fără respectarea prevederilor legislaţiei cu privire la protecţia datelor sau cînd ele sînt greşite, inadecvate sau excesive.

Astfel, conținutul acestui alineat constituie un amestec de elemente a principiului calității datelor şi a dreptului de modificare şi ştergere şi, cum deja s-a menționat cînd s-a vorbit de art. 5, poate fi mai bine de a le introduce în articolele corespunzătoare care tratează aceste chestiuni.

În final, alin. 4 include o dispoziție destul de stranie ce ține de distrugerea datelor după terminarea prelucrării care uneşte distrugerea datelor cu posibilitatea comunicării acestora unui alt deținător de date. Din punctul de vedere al protecției datelor, comunicarea unor altor părți este reglementată ca o altă prelucrare şi trebuie să se conformeze tuturor regulilor şi principiilor de protecție a datelor şi trebuie să nu necesite să fie legată de distrugerea datelor cu caracter personal cînd ele nu mai sînt necesare. Aceasta este într-adevăr fără sens şi comunicarea trebuie întotdeauna să se bazeze pe orice posibilități legitime prevăzute de lege. Cît priveşte scopurile ştiințifice sau istorice, ele ar fi legale cu condiția că sînt garanții adecvate şi protecții.

Articolul 10. Drepturile subiecților datelor cu caracter personal

La litera a) se defineşte dreptul la informații a subiectului de date. Înainte de a continua cu analiza alineatului, trebuie de remarcat că acesta introduce termenii de *proprietar* şi *deținător* ai fişierului care nu sînt definite, precum şi *fişierul de date cu caracter personal* după cum s-a remarcat deja.

Cît priveşte substanța alineatului, el urmează destul de aproape formularea art. 8 din Convenția 108 în care nu este foarte clar dacă informațiile trebuie să fie date subiecților de date *ex officio* înainte de a avea loc prelucrarea, la momentul colectării sau se cere o acțiune anterioară din partea lui sau ei pentru a declanşa furnizarea informației. Formularea utilizată în Proiectul de lege nu clarifică acest lucru.

În această privință, ca o îmbunătățire pentru drepturile cetățenilor, ar fi recomandabil de introdus în Proiectul de lege dreptul de informare, urmînd elaborarea cu mai mult respect pentru drepturile cetățenilor a Directivei cu privire la protecția datelor care face obligatorie furnizarea informației la colectarea datelor de la subiecții de date şi chiar cînd datele nu sînt direct colectate de la ei[13]. Furnizarea oportună a informațiilor constituie un instrument

[13] **Convenția 108**
Articolul 8 – Garanțiile suplimentare pentru persoanele vizate
Orice persoană trebuie să aibă posibilitatea:
a) de a cunoaşte atât existența fişierului automatizat de date cu caracter personal, finalitățile sale principale, cât şi identitatea, şi reşedința permanentă sau sediul principal al proprietarului fişierului; (...)
Directiva 95/46/EC
Articolul 10
Informațiile în cazurile de colectare a datelor de la persoana vizată

esențial de bază pentru implementarea dreptului la autodeterminarea informațională a oamenilor şi, astfel, aceasta va contribui la beneficiul cetățenilor.

Oricum, chiar dacă este păstrată abordarea din Convenția 108, în loc de cea din Directiva 95/46/EC care este mai desfăşurată, în Proiectul de lege lipseşte un element şi anume: menționarea obligațiunii de a furniza informații despre scopul sau scopurile principale ale prelucrării. Aceasta este crucial pentru subiecții de date ca să decidă referitor la utilizările la care se pot aşteaptă că vor fi supuse datele lor şi trebuie să fie introdus ca element obligatoriu al informației furnizate.

La lit. b) se expune dreptul de acces la informațiile personale. Formularea este clară şi urmează standardele internaționale. Totuşi, sînt două elemente care trebuie să fie adăugate pentru a-l alinia mai bine la aceste standarde. Primul este obligațiunea pentru operator de a furniza informații fără întîrziere excesivă sau cheltuieli excesive. Informațiile trebuie să fie furnizate la un timp suficient pentru a fi utile subiecților de date şi, deşi în multe țări dreptul de acces este absolut gratis, dacă sînt careva cereri, acestea trebuie să fie orientate la preț şi în

---

Statele membre prevăd ca operatorul sau reprezentantul său să furnizeze persoanei de la care colectează date care o privesc cel puțin informațiile menționate mai jos, cu excepția cazului în care persoana este deja informată cu privire la aceste date:
(a) identitatea operatorului şi , dacă este cazul, a reprezentantului;
(b) scopul prelucrării căreia îi sînt destinate datele;
(c) orice alte informații suplimentare, cum ar fi:
- destinatarii sau categoriile de destinatari ai datelor,
- dacă răspunsurile la întrebări sînt obligatorii sau voluntare, precum şi consecințele posibile ale evitării răspunsului,
- existența dreptului de acces la datele care o privesc şi de rectificare a datelor cu caracter personal, în măsura în care, ținînd seama de circumstanțele specifice în care sînt colectate datele, astfel de informații suplimentare sînt necesare pentru asigurarea unei prelucrări corecte a datelor cu privire la persoana vizată.

Articolul 11

Informații în cazul în care datele nu au fost obținute de la persoana vizată

1. Atunci cînd datele nu au fost colectate de la persoana vizată, statele membre prevăd obligativitatea ca operatorul sau reprezentantul său, în momentul înregistrării datelor cu caracter personal sau, dacă se are în vedere o comunicare a datelor către terți, nu mai tîrziu de momentul în care datele sînt comunicate prima oară, de a furniza persoanei vizate cel puțin informațiile menționate mai jos, cu excepția cazului în care persoana vizată este deja informată cu privire la aceste date:
(a) identitatea operatorului şi , dacă este cazul, a reprezentantului său;
(b) scopurile prelucrării;
(c) orice alte informații suplimentare, cum ar fi:
- categoriile de date în cauză,
- destinatarii sau categoriile de destinatari ai datelor,
– existența dreptului de acces la datele care o privesc şi de rectificare a datelor cu caracter personal, în măsura în care, ținînd seama de circumstanțele specifice în care sînt colectate datele, astfel de informații suplimentare sînt necesare pentru asigurarea unei prelucrări corecte a datelor cu privire la persoana vizată.
2. Alin. (1) nu se aplică atunci cînd, în special în cazul prelucrării în scopuri statistice sau de cercetare istorică ori ştiințifică, informarea persoanei vizate se dovedeşte a fi imposibilă, implică eforturi disproporționate sau dacă legislația prevede expres înregistrarea ori comunicarea datelor. În aceste cazuri, statele membre prevăd garanții corespunzătoare.

nici un caz nu trebuie să fie utilizate ca barieră pentru a descuraja oamenii de la exercitarea drepturilor lor.

Un alt punct este obligaţiunea operatorilor de date de a furniza informaţiile într-o formă inteligibilă a datelor supuse prelucrării şi, într-un astfel de mod, încît să nu fie nevoie de echipament suplimentar pentru a o înţelege.

Dreptul de rectificare şi excludere este prevăzut la lit. c). Prima remarcă tratează o formalitate. Prima propoziţie garantează dreptul de rectificare sau excludere *„în formă verbală sau scrisă”*. În această privinţă, nu pot înţelege cum se poate de modificat sau exclus oral datele cu caracter personal. Propoziţia trebuie să semnifice că, *confirmarea* modificării sau excluderii datelor poate fi acordată oral sau în formă scrisă, dar dacă acesta este dreptul interpretării, din formularea drepturilor va lipsi componentul principal, adică, subiecţii de date au dreptul de a modifica datele greşite sau inadecvate sau de a cere excluderea datelor excesive sau datelor care nu au fost colectate în conformitate cu cerinţele şi principiile expuse în legislaţia cu privire la protecţia datelor.

În final, dreptul de a obiecta la prelucrarea datelor cu caracter personal în anumite circumstanţe nu este reglementat de Proiectul de lege (separat de o menţiune marginală în cazul datelor în sursele publice în art. 8). Acest drept este prevăzut în Directiva cu privire la protecţia datelor[14] într-un mod larg care include opunerea la prelucrarea scopurilor directe de marketing (lit. b), dar, de asemenea, posibilitatea pentru subiecţii de date de a obiecta la prelucrarea datelor lui sau ei personale – afară de cazul cînd în legea naţională este prevăzut altfel – cel puţin în anumite cazuri şi bazat pe motive legitime ce ţin de situaţia lui sau ei specifică.

Includerea acestui drept în Proiectul de lege este de importanţă specială, dat fiind rolul proeminent pe care proiectul îl acordă datelor publice şi spectrul larg de date cu caracter personal care pot ajunge la statutul de „date publice”. Dacă este menţinut acest regim (în special prevederile din alin. 2, art. 8), subiecţilor de date trebuie să le fie acordat cel puţin un drept larg, flexibil şi gratis de a obiecta la aceste genuri de prelucrare.

---

[14] Directiva cu privire la protecţia datelor stabileşte:
Articolul 14
Dreptul de opoziţie al persoanei vizate
Statele membre acordă persoanei vizate dreptul:
(a) cel puţin în cazurile prevăzute în art. 7 lit. (e) şi (f), să se opună în orice moment, din considerente întemeiate şi legitime legate de situaţia sa particulară, prelucrării datelor în cauză, exceptînd cazul cînd dreptul intern prevede altfel. Dacă opoziţia este justificată, prelucrarea efectuată de operator nu se mai aplică acestor date;
(b) de a se opune, la cerere şi gratuit, prelucrării datelor cu caracter personal care o privesc de către operator în scopul prospectării sau de a fi informat înainte ca datele cu caracter personal să fie comunicate pentru prima dată terţilor în scopul prospectării şi de a i se oferi în mod expres dreptul de a se opune, gratuit, unei astfel de comunicări sau utilizări.
Statele membre iau toate măsurile necesare pentru a garanta că persoanele vizate au cunoştinţă de existenţa dreptului prevăzut la lit. (b) primul alineat.

3.3 Controlul de stat în domeniul prelucrării datelor cu caracter personal

Articolul 11. Organul de control în domeniul prelucrării şi utilizării datelor cu caracter personal

Alin. 1 creează autoritatea pentru protecţia datelor în Republica Moldova: Centrul naţional pentru protecţia datelor cu caracter personal. Este foarte importantă includerea caracteristicii cruciale a Centrului naţional care îşi desfăşoară activitatea în independenţă completă[15], ceea ce este fundamental pentru orice autoritate pentru protecţia datelor pentru a-şi îndeplini obligaţiunile şi pentru a proteja drepturile cetăţenilor.

În plus, în alin. 2 reglementarea ulterioară a Centrului naţional este lăsată pe seama unui Regulament adoptat de Parlament, ceea ce, de asemenea, este foarte potrivit. Cu toate acestea, ar fi recomandabil de definit în proiectul de lege caracteristicile principale ale instituţiei, cum ar fi faptul dacă ea va fi un organ colegial sau individual, cine va fi numit şef şi/sau membri, regulile care garantează că şeful sau membrii nu vor fi demişi din funcţii pînă la expirarea mandatului, cu excepţia situaţiilor foarte specifice şi serioase, etc.

Mai mult decît atît, în alin. 1 este o menţiune referitor la competenţa Centrului naţional de a asigura „securitatea profesională". Nu este clar la ce chestiune se referă această formulare. Poate fi obligaţiunea confidenţialităţii persoanelor care se ocupă de şi prelucrează datele cu caracter personal, obligaţiunea accentuată a confidenţialităţii unor specialişti (medici, infirmiere, avocaţi, etc.) sau membrii Centrului naţional sau o competenţă mai generală de supraveghere a măsurilor corespunzătoare de securitate, care trebuie să fie implementate pentru a garanta confidenţialitatea, integritatea şi disponibilitatea datelor cu caracter personal. Deoarece implicaţiile sînt diferite, trebuie să fie clarificat scopul real al atribuţiei.

În alin. 3 sînt conturate funcţiile autorităţii pentru protecţia datelor. În punctul întîi – lit. a) se menţionează posibilitatea de a participa la elaborarea politicii de stat în domeniul protecţiei datelor cu caracter personal. Acesta este un instrument esenţial pentru influenţarea procesului de luare a deciziilor şi salvgardarea principiilor şi drepturilor consacrate în legislaţia cu privire la protecţia datelor, dar trebuie de reflectat mai clar rolul consultativ al Centrului naţional şi trebuie de inclus o obligaţiune juridică de a cere avizul Centrului naţional referitor la legile noi care afectează sau care pot afecta viaţa privată. Avizul va fi perceptiv, dar nu obligatoriu pentru Guvern sau Parlament.

[15] Deşi în traducerea engleză se utilizează cuvîntul „activates" (activează), presupun că este o greşeală sau o eroare tipografică şi înţeleg că aceasta semnifică „acts" (activează). Este unicul mod în care propoziţia are sens. În cazul în care este astfel, vor fi necesare explicaţii suplimentare.

Formularea de la lit. b) este foarte generală şi trebuie să fie precizată ulterior. Formularea actuală rămîne, dar trebuie completată prin acordarea Centrului național:

- Atribuții de cercetare, după cum este accesul la datele aflate în posesia deținătorilor de date sau operatorilor şi la echipamentul de prelucrare, programe şi atribuții pentru a colecta toate informațiile necesare pentru îndeplinirea obligațiunilor lui de control
- Atribuții efective de intervenție, de felul exprimării opiniilor înainte de realizarea operațiunilor de prelucrare; ordonarea (pe bază temporară sau definitivă) blocarea, ştergerea sau distrugerea datelor, impunînd o interdicție definitivă sau temporară asupra prelucrării; avertizarea sau mustrarea operatorului sau remiterea chestiunii la Parlament sau alte organe publice în modul corespunzător conform legislației moldoveneşti
- Atribuția de a se angaja în procedurile juridice în care a fost încălcată legislația cu privire la protecția datelor cu caracter personal sau pentru a aduce aceste încălcări în atenția autorităților judecătoreşti.
- De a audia plîngerile înaintate de orice persoană referitor la protecția drepturilor şi libertăților sale în privința prelucrării datelor cu caracter personal. Persoana vizată se informează despre rezultatul plîngerii
- De a elabora rapoarte periodice de activitate pentru a informa instituția şi societatea referitor la activitatea sa, problemele şi îngrijorările principale în domeniul protecției datelor, avizele şi recomandările oferite de Centrul național referitor la diferite chestiuni
- Obligațiunea accentuată a confidențialității pentru membrii Centrului național (inclusiv membrii personalului) referitor la orice informație pe care pot s-o afle în exercitarea obligațiunilor, chiar după încetarea legăturii cu Centrul național

Deciziile autorității de control pot fi atacate în instanțele de judecată, dar nici o altă instanță politică sau administrativă nu are competența de a modifica sau revoca decizia Centrului național.

La lit. e) trebuie de clarificat dacă acesta semnifică că Centrul național nu are putere efectivă de intervenție sau această competență este îndeplinită prin organele de drept. În primul caz, ea trebuie să fie schimbată în conformitate cu remarcile anterioare şi, în cel de-al doilea, clarificarea trebuie să fie inclusă stabilindu-se că organele de drept să acționeze urmînd instrucțiunile Centrului național şi ele nu refuză cooperarea cu Centrul național. Oricum, ar fi recomandabil de acordat Centrului național posibilitatea de a interveni în mod

direct, fiind o cale mai bună pentru a implementa mecanisme efective şi rapide pentru apărarea drepturilor cetățenilor.

Referitor la lit. i), funcțiile stabilite de Guvern trebuie să fie stabilite în conformitate cu Regulamentul adoptat de către Parlament şi fără ingerință inoportună în independența Centrului național. În această privință, ar fi mai bine dacă funcțiile noi, competențele şi atribuțiile ar fi garantate Centrului național prin acte adoptate de către Parlament.

În final, merită de menționat că Centrului național trebuie să i se atribuie mijloace adecvate şi un buget adecvat pentru a-şi exercita funcțiile cum se cuvine şi pentru a exercita un control efectiv al conformității entităților publice şi private cu prevederile Proiectului de lege.

Articolul 12. Registrul deținătorilor de date cu caracter personal

Înainte de analiza punctelor specifice din articol, ar fi interesant de reflectat asupra punctelor generale. Primul ține de faptul că în art. 12 nu este stabilită nici o obligațiune generală pentru operatorii de date de a înştiința referitor la prelucrarea de date cu caracter personal. În el se prevede numai competența Centrului național pentru crearea registrului deținătorilor de date cu caracter personal, dar nu este arătat modul în care informațiile vor ajunge la Centrul național. Deoarece unica cale practică este de a stabili obligațiunea operatorilor de date pentru a înştiința despre operațiunile lor de prelucrare a datelor cu caracter personal înainte de a începe colectarea şi prelucrarea personal, aceasta trebuie să fie specificat în proiect. O perioadă rezonabilă de tranziție de la intrarea în vigoare a proiectului de lege trebuie să fie stabilită pentru înştiințarea operațiunilor de prelucrare a datelor cu caracter personal.

Apoi, un alt punct crucial este caracterul public al registrului, de fapt, principala justificare pentru crearea unor astfel de registre şi obligațiunea de a înştiința este că prelucrarea datelor cu caracter personal va fi efectuată în mod transparent. Transparența este motivul care se află în spatele creării unui astfel de registru şi, astfel, posibilitatea pentru orice persoană de a consulta registrul (gratis sau, în cel mai rău caz, doar la un preț de cost) este esențială şi trebuie să fie implementată în Proiectul de lege în mod explicit.

De asemenea, vorbind de condițiile şi procedurile obligațiunii oficiale de a înştiința, Proiectul de lege nu prevede careva derogări de la obligațiunea de înştiințare. Această şansă, fiind absolut legitimă şi jucînd în direcția bună a oferirii regulii generale de transparență pentru prelucrarea datelor cu caracter personal, s-a arătat a fi nepractică în multe situații (în special în ceea ce ține de întreprinderile mici şi mijlocii sau tipurile standard de prelucrare). Din acest motiv, multe state europene au folosit posibilitatea (recunoscută de Directiva cu privire la protecția datelor) de stabilire a derogărilor de la obligațiunea generală

pentru a înştiința despre unele operațiuni de prelucrare care nu pun în pericol drepturile şi libertățile cetățenilor. Dacă autoritățile moldovene ar dori să exploreze această cale, raportul Grupului de lucru pentru protecția persoanelor din art. 29 *„privind obligațiunea de a înştiința autoritățile naționale de control, utilizarea cea mai bună a excepțiilor, simplificarea şi rolul funcționarilor în domeniul protecției datelor din Uniunea Europeană (WP106)”* [16] ar putea fi foarte util.

O altă posibilitate pentru considerare va fi introducerea competenței Centrului național de a controla anterior acele operațiuni de prelucrare care vor prezenta riscuri specifice pentru drepturile şi libertățile subiecților de date. În timpul acestor controale, Centrul național ar putea să verifice dacă aceste operațiuni de prelucrare corespund prevederilor legislației cu privire la protecția datelor şi cer garanții şi condiții adecvate şi specifice pentru a fi implementate înainte de autorizarea prelucrării. De asemenea, aceste controale pot avea loc în contextul pregătirii măsurilor legislative sau de implementare.

Pornind de la o analiză mai detaliată a conținutului pe care trebuie să-l aibă înştiințarea, informația cu privire la bazele de date menționate la lit. a) ar trebui elaborate ulterior, deoarece formularea actuală nu clarifică informația pe care deținătorii de date trebuie să o prezinte pentru Registrul referitor la operațiunile lor de prelucrare.

În informația despre deținătorul de date, lit. b) trebuie să se stabilească includerea adresei deținătorului de date sau a reprezentantului lui în Republica Moldova şi în lit. c) pe lîngă scopul (ar fi mai bine şi util de folosit scopul de lucru) prelucrării şi modul de colectare, ar trebui de adăugat destinatari sau categorii de destinatari ai datelor cu caracter personal şi transmiterile transfrontiere intenționate în statele terțe. La fel, pentru a evita compromiterea securității prelucrării datelor lit. g) ar trebui să se clarifice că în Registru trebuie asigurată numai o descriere generală a măsurilor de securitate sau cel puțin să fie făcută publică numai această descriere generală.

3.4 Confidențialitatea şi securitatea prelucrării datelor cu caracter personal

Articolul 13. Confidențialitatea datelor cu caracter personal

Textul regulii generale pentru confidențialitatea datelor cu caracter personal în alineatul 1 trebuie, în opinia mea, să fie complet reformulat. Datele cu caracter personal sînt confidențiale în sine şi aceasta este o parte integrantă şi fundamentală a dreptului la protecția datelor şi nu trebuie definită în baza regulilor pentru un drept absolut diferit, cum ar fi libertatea informației. De

[16] A se vedea http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacz/docs/wpdocs/2005/wp106_en.pdf

asemenea, în mai multe cazuri, există o tensiune dintre protecția datelor şi libertatea informației care trebuie soluționată fie prin legislațiile respective, fie prin interpretarea armonizată a ambelor drepturi, ținînd cont de toate interesele existente.

De aceea, se recomandă foarte mult includerea unei clauze care stabileşte clar că datele cu caracter personal trebuie tratate şi prelucrate în mod confidențial, că numai persoanele autorizate în funcția îndeplinirii atribuțiilor sale pot avea acces la ele (şi doar la acele date cu caracter personal care sînt necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor lor) şi că o obligațiune severă de secret privind datele cu caracter personal aflate în timpul exercitării acestor atribuții – chiar după finisarea lor sau părăsirea organizației în cadrul căreia ele au fost îndeplinite – există pentru fiecare persoană care are acces sau prelucrează datele cu caracter personal. Unica restricție a acestei confidențialități o constituie dreptul de acces al subiectului de date la datele sale proprii şi al celor stabiliți de lege.

Deşi se recunoaşte că regula prevăzută în alineatul 2 este menită să protejeze mai eficient secretele persoanei decedate, în mai multe cazuri miza numai pe consimțămîntul moştenitorilor este nepractică (de exemplu, accesul la datele persoanei decedate pentru a gestiona o solicitare pentru o pensiune de văduvă nu trebuie să depindă de voința moştenitorilor, ci să fie stabilit de legea care reglementează aceste chestiuni). Chiar dacă este clar că în mai multe cazuri consimțămîntul moştenitorilor va juca un rol fundamental, în unele alte cazuri trebuie aplicate legile specifice sau regulile generale ale legislației moldoveneşti.

Lit. c) din alineatul 3 stabileşte un termen de 75 de ani de păstrare a confidențialității datelor, ceea ce nu este justificat, cel puțin, în timp ce subiectul de date este în viață. În acest caz, subiecții datelor îşi păstrează dreptul la confidențialitatea indiferent de timpul trecut de la momentul colectării datelor lor. Aceste date, care sînt accesibile în unele circumstanțe ar rămîne accesibile şi, astfel, inaccesibile în afara cazurilor, cînd subiectul datelor şi-a dat consimțămîntul, trebuie să rămîn confidențiale. După decesul subiectului de date ar putea fi stabilite diferite reguli, ținînd cont de remarca precedentă.

Articolul 14. Securitatea datelor cu caracter personal

Pentru a păstra coerența textului, termenul „deținător al datelor” trebuie folosit în alineatul 1 în loc de termenul „persoană”: Anume deținătorul de date este cel responsabil de implementarea măsurilor de securitate adecvate şi nu fiecare colaborator, după cum se poate fi dedus din formularea actuală. Într-adevăr, colaboratorii sînt responsabili să urmărească serios instrucțiunile deținătorului de date pe acest subiect, însă obligația principală de definire şi implementare a măsurilor îi revine operatorului şi acest lucru trebuie inclus în proiectul de lege.

Cît priveşte definiția a ceea ce poate fi considerat măsuri de securitate adecvate, independența Centrului național trebuie să fie prezervată şi, astfel, formula actuală poate fi modificată încît să însemne o subordonare a Centrului național criteriilor altor organe publice. În cazul în care competența de a hotărî asupra măsurilor adecvate în Republica Moldova revine altui organ public, acest lucru trebuie clarificat în proiectul de lege, iar Centrul național numai va controla dacă măsurile obligatorii sînt aplicabile sau nu în situații specifice.

Articolul 15. Depersonalizarea datelor cu caracter personal

Alineatul 1 din proiect stabileşte o regulă generală fără nici o excepție pentru prelucrarea datelor cu caracter personal „*în scopurile ştiințifice, statistice, sociologice, medicale, etc.*". Propoziția în cauză merită o analiză minuțioasă deoarece proiectul actual va însemna că, de exemplu, doctorii nu vor putea utiliza date personalizate în scopuri medicale. Deoarece acesta nu poate fi, evident, sensul alineatului (care, de asemenea, va contravine altor prevederi din proiectul de lege), propoziția este înțeleasă că în scopul efectuării **sintezelor sau investigațiilor** ştiințifice, statistice, sociologice sau medicale şi, astfel, cuvîntul „etc." sau „alte" ar putea fi păstrat, chiar dacă ar fi mai bine ca toate cazurile să fie conturate în mod explicit. În cazul în care această interpretare este corectă, formularea ar trebui să reflecte clar acest fapt.

Chiar cu această presupunere propoziția prevede o restricție severă în prelucrarea datelor cu caracter personal care nu poate fi justificată. De exemplu, în unele cazuri, este necesar de păstrat într-un loc oarecare relația dintre datele pacienților şi datele statistice ale unei cercetări clinice pentru a informa pe medicul pacientului despre efecte secundare ale unor medicamente sau pentru a întreprinde măsuri de protecție a sănătății lui din cauza descoperirilor făcute în timpul prelucrării datelor cu caracter personal. Acest lucru poate fi realizat atît cu respectarea vieții private, cît şi cu respectarea dreptului la îngrijirea adecvată a sănătății. Un alt exemplu este cînd organele statistice au nevoie să identifice persoanele pentru a evita dublarea datelor sau verificarea integrității lor. Desigur, limitările vis-a-vis de aceste genuri de prelucrare trebuie stabilite de lege şi este clar că nici într-un caz datele personalizate nu pot fi făcute publice ca o parte a unor studii, investigații sau sinteze.

3.5 Transmiterea transfrontieră a datelor cu caracter personal

Articolul 16. Transmiterea transfrontieră a datelor cu caracter personal

Prevederile şi condițiile generale pentru transmiterile transfrontiere ale datelor cu caracter personal potrivit standardelor europene sînt bine reflectate în prezentul proiect de lege. Urmează unele remarci privind cîteva probleme speciale.

În alineatul 5, alte condiții sau garanții, cum sînt durata prelucrării peste hotare sau regulile etice profesionale sau standardele de securitate în țara de destinație ar putea fi examinate pentru a evalua proporționalitatea.

Lit. d) din alineatul 6 nu corespunde derogărilor de la principiul proporționalității în instrumentele juridice europene. Faptul că unele date cu caracter personal au devenit publice nu înseamnă că ele nu sînt protejate de legislația privind protejarea datelor. Unele garanții pot fi slăbite din cauza caracterului public al datelor, însă subiectul datelor este încă protejat de legislația privind protecția datelor. Aşadar, atunci cînd ele se transmit unui stat terț care duce lipsă de o protecție adecvată, este dubios că simplul caracter public al datelor ar putea justifica transmiterea liberă în acesta.

În fine, iarăşi ca o remarcă generală, regimul stabilit de proiectul de lege ar putea fi completat şi făcut mai flexibil dacă, în afara derogărilor prevăzute în alineatul 5, vor fi luate în considerație şi altele:

- Cînd transmiterea este necesară sau solicitată juridic pe motive importante de interes public
- Cînd transmiterea este necesară în scopul protejării intereselor vitale ale subiectului de date
- Cînd transmiterea este efectuată dintr-un registru menit să asigure publicul cu informație şi care este deschisă consultărilor fie din partea publicului în general, fie din partea oricărei persoane care poate demonstra interesul legitim

De asemenea, chiar dacă statul terț nu poate fi considerat adecvat şi nu poate fi aplicată nici o derogare, poate exista o posibilitate, recunoscută, de pildă, în Directiva privind protecția datelor, pentru autoritatea responsabilă de protecția datelor să autorizeze transmiterea în cazul în care sînt asigurate garanțiile respective de către deținătorul de date care transmite datele peste hotare. Acest lucru poate fi realizat, în special, printr-un contract dintre exportator şi importator ce va include garanții adecvate. Ca un ghid în această problemă, dacă legiuitorul moldovean îl consideră a fi o abordare promițătoare, pot fi luate în considerație deciziile Comisiei Europene privind clauzele contractuale standarde care asigură garanții adecvate pentru transmiterile în statele terțe care duc lipsă de protecția adecvată.[17]

[17] Decizia Comisiei din 15 iunie 2001 cu privire la clauze contractuale standarde pentru transmiterea datelor cu caracter personal țărilor terțe, conform Directivei 95/46/EC (2001/497/EC), *OJ L 181, 4.7.2001K*; Decizia Comisiei din 27 decembrie 2001 cu privire la clauze contractuale standarde pentru transmiterea datelor cu caracter personal prelucrătorilor stabiliți în țările terțe, conform Directivei 95/46/EC (2002/16/EC), *OJ L 6 10.01.2002* şi Decizia Comisiei din 27 decembrie 2004 care modifică Decizia 2001/497/EC în ceea ce ține de introducerea unui set alternativ al clauzelor contractuale standarde pentru transmiterea datelor cu caracter personal țărilor terțe (2004/915/EC). Toate pot fi consultate pe site-ul http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacz/modelcontracts/index_en.htm

3.6 Dispoziţii finale şi tranzitorii

Articolul 17. Răspunderea pentru încălcarea prezentei legi

Prima remarcă referitor la acest articol ar putea fi luată din cele făcute în Remarci generale la începutul prezentului document. Problema răspunderii deţinătorilor de date nu este tratată clar şi, prin urmare, mă refer la comentariile mele precedente referitor la aceasta.

Deci, în alineatul 1 răspunderea pentru încălcarea legii este transferată cadrului juridic general al legislaţiei civile, administrative şi penale. Acest lucru va însemna, în afară de faptul că este prea vag şi imprecis, că prevederile specifice ale acestor legislaţii contemplă sancţiuni şi remedii specifice pentru încălcarea legislaţiei cu privire la protecţia datelor, ceea ce este foarte improbabil datorită faptului că actualmente în Moldova se desfăşoară procesul de implementare a acestei legislaţii.

Prin urmare, se recomandă stabilirea unei prime instanţe de validare şi declarare a răspunderii şi, eventual, a impunerii de sancţiuni de către Centrul naţional. Atunci, decizia poate fi atacată în instanţa de judecată în cazul dezacordului părţilor cu aceasta.

Mai mult ca atît, se poate de stabilit, la dorinţa legiuitorului, unele pedepse penale pentru infractori şi aplicarea legislaţiei civile pentru a solicita compensaţii pentru prejudiciile suferite (îndată ce legea va recunoaşte acest drept al persoanelor).

În acest sens, alineatul 2 stabileşte un sistem confuzionant de competenţe împărtăşite care pare să provină din formula alineatului 1. De dragul clarităţii şi al protecţiei mai eficiente a subiecţilor de date ar fi mai bine de stabilit competenţa Centrului naţional în domeniul contravenţiilor la proiectul de lege în cauză şi de lăsat pe seama altor instituţii să se ocupe de infracţiunile penale şi de altă natură (de exemplu, referitor la securitatea naţională) în mod foarte clar.

Articolul 18. Dispoziţii finale şi tranzitorii

Referitor la alineatul 1 lit. c) a se vedea comentariile făcute privind alineatul 3 lit. d) din articolul 7.

(4) CONCLUZII

Proiectul de lege vizat are aspecte foarte pozitive şi reprezintă o încercare echitabilă de a reglementa în mod corespunzător protecţia datelor în Republica Moldova, ţinînd cont de corespunderea cu standardele europene, în special, cu cele adoptate de Consiliul Europei.

Prezentul raport a încercat să elucideze acele probleme în care proiectul actual ar putea fi perfecționat şi iarăşi trebuie de repetat că unele remarci pot avea originea sa în problemele sau dificultățile de traducere.

Ca un aspect special şi general, se poate de indicat că unor articole din proiectul de lege trebuie acordată o atenție specială din cauza dificultății în înțelegerea conținutului lor sau din cauza importanței cruciale pe care le pot avea unele deficiențe, confuzii, înțelegeri greşite sau caracter vag în protecția generală oferită de proiectul de lege. Printre aceste, articolele 2, 8 şi 9 vor fi candidați clari pentru revizuire şi reformulare minuțioasă.

În ceea ce ține de alte articole, sugestiile şi remarcile făcute au drept scop contribuirea la procesul de elaborare a proiectului de lege cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal, la ajustarea acestuia la standardele europene şi la protecția acordată oamenilor datele cărora se prelucrează în Republica Moldova.

GAHAM SUTTON

PROIECT DE LEGE CU PRIVIRE LA PRELUCRAREA DATELOR CU CARACTER PERSONAL

INTRODUCERE

1. Prezentul document conține observații asupra proiectului de lege a Republicii Moldova cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal în versiunea transmisă mie prin scrisoarea din 17 iulie 2006 din partea şefului Directoratului pentru cooperare juridică al Consiliului Europei. Observațiile din document sînt numai ale mele şi nu trebuie tratate ca reprezentînd viziunile Consiliului Europei sau ale altor persoane.

2. Observațiile au fost pregătite ținînd cont de prevederile Convenției Consiliului Europei din 1981 pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal (Convenție) şi Protocolului adițional la această Convenție. Unele prevederi ale proiectului de lege par să fie bazate pe Directiva CE din 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce priveşte prelucrarea datelor cu caracter personal şi libera circulație a acestor date (Directiva 95/46/EC) (Directivă). Respectiv, m-am referit şi la această Directivă.

3. Observațiile se bazează pe traducerea în limba engleză a proiectului de lege remis. În domeniile tehnice, cum este protecția de date, nu este întotdeauna posibil ca traducerile să redea sensul exact al originalului. Acest lucru poate uneori însemna că observațiile nu reflectă corect versiunea în limba originală a proiectului de lege. Din acelaşi motiv, de asemenea, nu am comentat în general problemele lingvistice.

OBSERVAȚII PRELIMINARE

4. În 2001 am făcut un comentariu asupra unui proiect de lege cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal prezentat de Republica Moldova. Nu ştiu dacă, şi dacă aşa în ce formă, a fost promulgat pe urmă acel proiect de lege. Această chestiune este relevantă deoarece ridică problema domeniului de aplicare a prezentului proiect de lege. Proiectul din 2001 a avut un domeniu de aplicare foarte larg incluzînd prelucrarea datelor cu caracter personal în toate sectoarele, unica excepție reprezentînd prelucrările „în scopurile personale sau familiale şi gospodăreşti". În special, nu era nici o excepție privind prelucrarea de date cu caracter personal în cadrul sistemului de justiție penală.

5. Menționez acest lucru, deoarece în traducerea engleză domeniul de aplicare a prezentului proiect de lege este neclar. Într-o interpretare el se limitează la prelucrările de date cu caracter personal în cadrul „sistemului de evidențe", (pe care îl consider a fi sistemul justiției penale). Articolul 2(1) prevede că legea se aplică la „...prelucrările de date cu caracter personal, care fac parte dintr-un sistem de evidențe sau care sînt destinate includerii într-un asemenea sistem...". În continuare, articolul 2(4) stipulează că legea „se aplică la prelucrarea şi transferul de date cu caracter personal, efectuate în cadrul activităților de prevenire şi anchetare a infracțiunilor şi altor activități desfăşurate în domeniul procedurii penale, în condițiile stabilite de lege".

6. Potrivit acestei interpretări, prezentul proiect de lege poate fi privit ca fiind înaintat numai pentru a suplini golul în domeniul de aplicare a proiectului din 2001, golul fiind prelucrarea de date cu caracter personal în cadrul sistemului de justiție penală. Totuşi, după cum am spus, redacția proiectului de lege din 2001 avizată de mine nu conținea acest gol, deci, se pare că nu este nevoie de un proiect de lege cu un asemenea domeniu de aplicare limitat.

7. Interpretarea alternativă constă în aceea că proiectul de lege din 2001 nu a fost promulgat; că prezentul proiect de lege este menit să aibă un domeniu de aplicare la fel de larg; şi că prevederile proiectului de lege menționat mai sus sînt incluse pentru a confirma, în scopul evitării oricăror dubii, că proiectul de lege se aplică la „sistemul de evidență", precum şi la toate alte sectoare. Aceasta este interpretarea pe care am s-o folosesc ca bază pentru observațiile din acest document.

8. Am următoarele comentarii detaliate asupra unor prevederi specifice din proiectul de lege.

CAPITOLUL I: DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 2: Domeniul de aplicare

9. Prezentul articol stabileşte domeniul de aplicare a proiectului de lege. Precum este menționat mai sus, nu este clar care este domeniul de aplicare. Articolul trebuie revizuit pentru a clarifica domeniul de aplicare. În mod ideal, proiectul de lege ar trebui să se aplice la toate prelucrările de date cu caracter personal de către persoanele fizice şi juridice, cu excepția prelucrărilor de către persoane fizice în scopurile pur personale, familiale sau gospodăreşti.

10. Alineatul (1) prevede că legea se aplică prelucrărilor de date cu caracter personal „prin diferite mijloace". Acest lucru sugerează că proiectul de lege are drept scop să se aplice la datele cu caracter personal care se conțin în documente pe hîrtie, precum şi cele prelucrate în mod electronic. Din motive practice, aş

sugera ca proiectul de lege să limiteze documentele pe hîrtie pe care le acoperă la cele care se conţin în fonduri structurate destinate să păstreze informaţia despre persoane. În formula sa actuală proiectul de lege se va aplica la datele cu caracter personal ce se conţin în orice document. Un exemplu ar putea servi referinţele incidentale la persoane identificabile care se conţin în documentele ce nu ţin în mod direct de acele persoane, cum ar fi lista persoanelor prezente la o reuniune pentru a discuta, să zicem, politica de transport. În practică ar fi extrem de dificil de aplicat prezentul proiect la asemenea documente.

11. Alineatul (2) descrie situaţiile în care se aplică prezentul proiect de lege. El prevede în toate trei subpuncte că se aplică la prelucrarea „...efectuată de către persoane...". Spre deosebire, alineatul (3) stipulează că proiectul de lege se aplică prelucrărilor de date cu caracter personal „efectuate de orice persoană fizică sau juridică". Abordarea cea din urmă este una corectă. Proiectul de lege trebuie să se aplice prelucrărilor efectuate de către persoane juridice, precum şi de persoane fizice.

12. Nu înţeleg alineatul (2)(b). El pretinde să se aplice prelucrărilor de către persoane care se află în afara teritoriului Republicii Moldova. Care este jurisdicţia prezentului proiect în asemenea circumstanţe? Pare a fi necesară o limitare oarecare a proporţiilor acestei prevederi. Mai mult ca atît, ea sugerează că dacă există un conflict dintre proiectul de lege şi tratatele şi convenţiile internaţionale la care Republica Moldova este parte, prezentul proiect prevalează. Acest lucru nu este corect. Articolul 3(2) prevede din contra, că în cazul în care există un conflict dintre proiectul de lege şi prevederile tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte, se aplică normele tratatelor internaţionale.

13. Alineatul (3) prevede o excepţie din domeniul de aplicare a proiectului de lege vis-a-vis de prelucrările de date cu caracter personal „...efectuate de persoane fizice pentru uzul lor personal, dacă datele în cauză nu sînt destinate dezvăluirii". Precum s-a remarcat mai sus, este acceptabilă o excepţie pentru prelucrările în scopurile personale, familiale sau gospodăreşti. Totuşi, excepţia în formula actuală este prea largă. Ea va permite persoanelor fizice să prelucreze datele cu caracter personal într-un şir foarte larg de scopuri şi nu pur şi simplu pentru uzul lor domestic, cu condiţia că datele nu sînt destinate dezvăluirii.

14. După cum s-a remarcat mai sus, alineatul (4) sugerează că domeniul de aplicare a prezentului proiect acoperă sistemul de justiţie penală. El prevede că acesta se aplică la prelucrarea şi transferul de date cu caracter personal „...efectuate în cadrul activităţilor de prevenire şi anchetare a infracţiunilor sau altor activităţi desfăşurate în domeniul procedurii penale...". Însă, alineatul (5) contravine în mod evident acestuia asigurînd o excepţie pentru prelucrarea şi transferul de date cu caracter personal „...efectuate în cadrul ... combaterii criminalităţii...". Ar fi util de clarificat relaţia dintre aceste două prevederi.

Articolul 3. Cadrul juridic

15. În alineatul (1) ar putea fi util de clarificat că Convenţia menţionată este Convenţia din 1981 a Consiliului Europei pentru protecţia datelor şi de menţionat în mod explicit protocolul adiţional la această convenţie.

Articolul 4. Noţiuni de bază

16. Noţiunea de „date cu caracter personal" nu specifică dacă ea include persoane decedate sau dacă se aplică numai celor în viaţă. Poate fi raţional ca proiectul de lege să fie mai specific vis-a-vis de această chestiune, nu în ultimul rînd, dat fiind faptul că în articolul 13 se conţine o referinţă la persoanele decedate.

17. Noţiunea „deţinător al datelor cu caracter personal" nu trebui să se limiteze la cei care sînt „autorizaţi în baza legislaţiei în vigoare" să prelucreze datele cu caracter personal. Limitarea noţiunii în aşa mod poate însemna că prevederea are un efect contrar celui intenţionat. De exemplu, articolul 9(3) cere ca „deţinătorul datelor cu caracter personal" să modifice, în unele circumstanţe, conţinutul datelor cu caracter personal deţinute. Însă, dacă noţiunea de „deţinător al datelor cu caracter personal" se limitează la cei care sînt „autorizaţi în baza legislaţiei în vigoare", această exigenţă nu se va aplica la cei care prelucrează datele cu caracter personal, dar nu sînt „autorizaţi în baza legislaţiei în vigoare". Prin urmare, asemenea persoane fizice sau juridice vor scăpa de orice sancţiune existentă pentru încălcarea prezentei prevederi.

18. Noţiunea de „transmiterea datelor cu caracter personal" se referă la „acordarea informaţiei". Aceasta poate fi doar o problemă de traducere, însă ar fi mai bine de spus „asigurarea" informaţiei decît „acordarea". O acordare de a efectua o tranzacţie nu este acelaşi lucru ca şi efectuarea realmente a tranzacţiei. (O problemă similară apare şi în noţiunea precedentă care se referă la „acordarea" accesului).

19. Noţiunea de „transmiterea datelor cu caracter personal" prevede, de asemenea, că tranzacţia trebuie efectuată „în conformitate cu prezenta lege". Problema similară se ridică prin includerea acestor cuvinte odată cu includerea cuvintelor „autorizat în baza legislaţiei în vigoare" în noţiunea de „deţinător al datelor cu caracter personal" (a se vedea mai sus). Problema constă în aceea că dacă o tranzacţie ce se efectuează nu este „în conformitate cu prezenta lege", ea nu va constitui o „transmitere a datelor cu caracter personal" în sensul proiectului de lege în cauză şi, astfel, va evita reglementarea acestor transmiteri prevăzute în prezentul proiect.

CAPITOLUL II. CONDIŢIILE DE BAZĂ PENTRU PRELUCRAREA DATELOR CU CARACTER PERSONAL

Articolul 5. Caracteristica datelor cu caracter personal

20. Prevederile prezentului articol se echivalează, în linii mari, cu articolul 5 din Convenție, creînd ceea ce este pe larg cunoscut ca „principiile de protecție a datelor". Prevederile similare se conțin şi în articolul 6 al Directivei. Totuşi, spre deosebire de Convenție, Directiva merge mai departe detalizînd prevederile respective în ceea ce ține de primul principiu al protecției de date, care stipulează că datele cu caracter personal trebuie prelucrate în mod corect şi legal. Cît priveşte legalitatea, articolele 6 şi 7 din proiectul de lege urmăresc Directiva creînd bazele juridice pentru prelucrările de date cu caracter personal. Însă, proiectul de lege nu conține prevederea specială de aplicare generală în ceea ce ține de corectitudine.

21. Directiva abordează acest lucru prin impunerea în articolele 10 şi 11 a cerințelor față de deținătorii datelor cu caracter personal (pentru a utiliza expresia din proiectul de lege) pentru a acorda careva informații specificate personalelor fizice despre care ei colectează datele cu caracter personal. Informația care urmează a fi asigurată include, în linii mari, identitatea deținătorului de date cu caracter personal, scopurile prelucrării şi orice altă informație necesară în circumstanțele pentru a face prelucrarea corectă. Atunci cînd datele cu caracter personal sînt colectate de la subiectul datelor, informația trebuie să-i fie întotdeauna acordată, cu excepția cazului în care subiectului de date este deja informat cu privire la aceste date. Există unele excepții înguste în care datele sînt colectate din sursele unui terț. Deşi prevederea explicită de acest gen nu se conține în Convenție, o exigență de a acorda subiecților de date informația despre prelucrările cărora vor fi supuse datele lor cu caracter personal este considerată pe larg ca una indispensabilă pentru o bună protecție a datelor.

Articolul 6. Prelucrarea datelor cu caracter personal

22. Prezentul articol stabileşte bazele juridice pentru prelucrarea datelor cu caracter personal. Punctul de pornire constă în aceea că prelucrarea trebuie efectuată în mod normal cu consimțămîntul persoanei fizice vizate. Alte baze juridice sînt exprimate ca excepții de la această regulă fundamentală. Abordarea în cauză face o declarație clară despre prioritatea văzută de prezentul proiect de lege. Unicul comentariu al meu este că experiența sugerează că majoritatea prelucrărilor de date cu caracter personal se efectuează altfel decît în baza consimțămîntului persoanei fizice vizate.

23. Menționînd acest lucru, bazele juridice stabilite în acest articol par a fi prea vage în unele aspecte, iar în alte aspecte prea înguste.

(a) Alineatul (2)(a) este foarte vag permiţînd ca datele cu caracter personal ale unei persoane fizice să fie prelucrate pentru a proteja „drepturile şi libertăţile altora”. Asemenea drepturi şi libertăţi sînt într-adevăr foarte extensive şi nu se limitează la chestiunile menţionate anterior în alineat referitor la subiectul de date.

(b) Alineatul (2)(c) este de asemenea foarte vag, deoarece permite orice prelucrare care se efectuează „conform legii”. O astfel de prevedere vagă pare să înfrîngă obiectul articolului, care pare-se limitează circumstanţele în care datele cu caracter personal pot fi prelucrate legal. Probabil, unele restricţii asupra sferei de aplicare a prezentului alineat se asigură prin cuvintele „din surse disponibile”, însă nu este clar ce înseamnă aceste cuvinte.

(c) Cu posibila excepţie din alineatul (2)(c), nu există nici o prevede care permite sectorului privat să prelucreze datele cu caracter personal fără consimţămînt, cum deseori este necesar pentru ei să facă în comun cu majoritatea organizaţiilor. Ar părea necesară introducerea unor prevederi referitor la acest lucru. Un model posibil poate servi articolul 7(f) din Directivă, care permite, în linii mari, prelucrarea în cazul în care interesele subiectului de date sau drepturile şi libertăţile lui fundamentale nu prejudiciază interesele legitime ale persoanei fizice sau juridice care doreşte să prelucreze datele cu caracter personal.

Articolul 7. Prelucrarea categoriilor speciale de date cu caracter special

24. Lista categoriilor speciale de date cu caracter personal stabilită în articolul 7(1) se aseamănă cu cea din articolul 6 din Convenţie. Totuşi, ea diferă de cea din articolul 8 al Directivei în care nu se include informaţia despre calitatea de membru al sindicatelor.

25. Articolul prevede o exigenţă vis-a-vis de consimţămîntul în formă scrisă ca o condiţie principală pentru prelucrarea categoriilor speciale de date cu caracter personal. Aceasta este o condiţie foarte strictă. Ea va include multe circumstanţe în care este necesar de prelucrat datele cu caracter personal care fac parte din una din categoriile speciale. Unele din aceste circumstanţe, însă prea departe de toate, sînt acoperite de excepţiile prevăzute de acest articol. Alineatul (3)(d) permite prelucrarea legată de „interesele publice importante” nespecificate în cazul în care prezenta lege prevede acest lucru. Este necesară o prevedere permiţătoare de acest gen. Totuşi, o simplă cerinţă ca legea să prevadă, în general, unele excepţii ulterioare nu asigură o garanţie suficientă pentru prelucrarea acestor categorii de date cu caracter personal. Excepţiile ar trebui să fie specificate ori în prezentul proiect de lege, ori în alte acte legislative care reglementează în special protecţia datelor.

26. În sintagma introductivă din alineatul (3) nu înțeleg motivul pentru includerea cuvintelor „...cu condiția protecției vieții intime, familiale şi private a subiectului de date...”. Oare scopul lor a fost limitarea sferei de aplicare a excepțiilor care însoțesc circumstanțele în care viața intimă, familială şi privată a subiectului de date trebuie să fie protejate? Dacă aşa, ele trebuie excluse, deoarece este deseori necesar de prelucrat datele cu caracter personal ce fac parte din una din categoriile speciale în cazul în care ele nu corespund acestui test. De exemplu, poate fi necesar de prelucrat datele cu caracter personal de acest gen în legătură cu anchetările activității, chipurile, criminale a subiectului de date.

27. Alineatul (3)(a) prevede o excepție de la cerința privind consimțământul în formă scrisă în cazul în care, în linii mari, sînt în joc interesele vitale ale subiectului de date sau ale persoanei terțe. În cazul persoanei terțe, alineatul cere ca subiectul de date să se afle în incapacitatea fizică sau juridică de a-şi da consimțământul. În acest sens, prezentul alineat urmăreşte articolul 8.2(c) din Directivă. Ca şi în cazul Directivei, includerea acestei condiții în alineatul 3(a) este nesatisfăcătoare. Ea poate duce la situații în care prelucrarea datelor cu caracter personal ale subiectului de date este necesară pentru a salva viața unei persoane terțe, iar subiectul de date se află în capacitatea deplină de a-şi da consimțământul, însă decide să nu facă acest lucru. În asemenea situații, în cazul respectării prevederilor prezentului alineat, persoana terță va muri.

28. Alineatul (4) prevede un regim special, stabilit de Guvern, care trebuie aplicat în cazul prelucrării datelor cu caracter personal cu privire la unele categorii de funcționari publici şi membrii familiilor lor. Dat fiind că prelucrările pot afecta grav existența celor implicați, regimul special trebuie stabilit în mod transparent prin legislația supusă controlului parlamentar.

Articolul 8. Datele cu caracter personal accesibile publicului larg

29. Prezentul articol abordează datele cu caracter personal pe care proiectul de lege le consideră a fi „publice”. Concepția de date cu caracter personal să fie „publice” contravine protecției de date. Nu văd necesitatea acestui articol în asemenea formă.

30. Alineatul (1) conține o prevedere specială referitor la datele care urmează a fi incluse în cărțile de telefon şi surse similare de informație. În mare parte, prevederea specială nu este necesară. Cărțile de telefon şi publicații similare pot fi publicate în corespundere cu regulile normale de protecție a datelor. Însă, proiectul de lege poate include în mod util o prevedere care permite subiectului de date să refuze să-şi dea acordul pentru publicarea în asemenea cărți a datelor lui cu caracter personal, dacă acest lucru nu este deja prevăzut în alte acte legislative.

31. Alineatul (2) specifică unele categorii de date cu caracter personal ca fiind „neconfidențiale” şi „accesibile publicului larg”. Nu este clar din prezentul proiect de lege ce înseamnă „confidențial”, deoarece termenul respectiv nu este definit în proiect. Articolul 13(1) sugerează că termenul are acelaşi sens ca şi în legislația privind accesul la informație. Care n-ar fi sensul, ideea că unele categorii de date cu caracter personal trebuie întotdeauna să fie considerate că sînt „accesibile publicului larg” şi astfel, în afara domeniului de aplicare a controalelor de protecție a datelor, este inacceptabilă din punct de vedere al protecției de date. Este adevărat că în unele circumstanțe datele cu caracter personal pot fi făcute „publice”, de exemplu, în cărțile de telefon sau alte registre deschise inspecției publice. Însă, aceasta nu înseamnă că ele încetează să beneficieze de garanțiile protecției de date. În cazul în care o persoană fizică sau juridică colectează datele cu caracter personal dintr-o asemenea sursă publică şi le prelucrează, această prelucrare se conformează regulilor normale de protecție a datelor. Alineatul în cauză trebuie exclus.

32. Alineatul (3) tratează colectarea datelor cu caracter personal din surse publice. El cere ca deținătorul de date să acorde informația subiecților de date. Eu am sugerat deja (a se vedea mai sus) că proiectul de lege vizat trebuie să ceară ca informația despre prelucrare să fie adusă la cunoştință tuturor subiecților de date, şi nu doar celor ale căror date „publice” sînt prelucrate.

33. Alineatul 4, care specifică circumstanțele în care poate fi interzisă prelucrarea datelor cu caracter personal, accesibile publicului larg, nu va fi necesar în cazul abandonării conceptului de date cu caracter personal, „accesibile publicului larg”.

Articolul 9. Stocarea şi modificarea datelor cu caracter personal

34. Prima propoziție din alineatul (1) prevede că prezentul proiect de lege şi alte acte normative stabilesc condițiile şi termenele de stocare a datelor cu caracter personal. Nu este clar pentru mine ce altceva ar putea însemna acest lucru, decît aranjamentele de securitate prevăzute în mod special în articolul 14. În orice caz, îmi este interesant cît de practicabil va fi un asemenea exercițiu. Prezentul alineat stipulează că termenele şi condițiile „...vor lua în considerație scopurile colectării de date...”. Acest lucru implică că termenele şi condițiile vor fi determinate în baza fiecărui caz concret. Datorită faptului că un număr foarte mare de circumstanțe în care datele cu caracter personal sînt colectate, aceasta va complica mult procesul de elaborare a legislației.

35. A doua propoziție din alineatul (1) prevede că datele cu caracter personal vor fi nimicite după atingerea scopului pentru care ele au fost colectate. Excepții nu există. Însă, alineatul (4) care acoperă aceeaşi sferă conține o prevedere mai flexibilă. Sugerez excluderea celei de-a doua propoziție din alineatul (1).

36. Nu înțeleg alineatul (2).

37. Alineatul (3) impune deținătorilor de date cu caracter personal o obligațiune „de a modifica" datele cu caracter personal, deținute de ei, în unele circumstanțe specificate. Prezentul alineat se referă la „veridicitatea" datelor. Presupun că intenția constă în aceea că datele trebuie corectate, dacă ele nu sînt veridice. Alineatul (3) cere „prezentarea unui document de confirmare" pentru introducerea modificărilor. Totuşi, acest lucru pare să contravină articolului 10(c) care permite subiecților de date să ceară rectificarea datelor lor cu caracter personal „...în formă verbală sau în formă scrisă...".

38. Alineatul 4 tratează aranjamentele care urmează a fi făcute cu datele cu caracter personal odată cu atingerea scopului pentru care ele au fost colectate. După cum a fost remarcat mai sus, acesta este mai preferabil decît cea de-a doua propoziție din alineatul (1) care, de asemenea, abordează acest subiect. Totuşi, el ridică o serie de chestiuni legate de relația cu alte prevederi ale prezentului proiect de lege.

39. Articolul 9(4) va cere consimțămîntul în formă scrisă al subiectului de date pentru prelucrarea ulterioară a datelor cu caracter personal, posibil, în alt scop. Însă articolul 6 nu cere consimțămîntul <u>în scris</u> pentru prelucrarea datelor cu caracter personal care nu fac parte din categoriile speciale. Astfel, articolul 9(4) stabileşte un test mai strict pentru prelucrarea ulterioară decît cel care se aplică la prelucrarea originală. La fel, este straniu că dacă deținătorul de date cu caracter personal doreşte să transfere datele cu caracter personal unui alt deținător pe care-l permite alineatul, testul este unul din consimțăminte simple (nescrise). De asemenea, nu este clar dacă stocarea datelor cu caracter personal în scopuri ştiințifice sau istorice necesită consimțămîntul subiectului de date. În legătură cu toate formele de utilizare a datelor cu caracter personal, altele decît distrugerea, prevăzute de alineat, nu este clar de ce utilizarea trebuie să se bazeze pe un consimțămînt, decît pe orice alte motive din articolul 6. Dacă alte motive decît consimțămîntul sînt suficiente pentru colectarea şi prelucrarea originală, de ce ele nu sînt suficiente pentru folosirea datelor cu caracter personal? Articolul 7 din proiect stabileşte nişte reguli speciale de prelucrare a datelor cu caracter personal ce fac parte din categoriile speciale. Oare acele reguli speciale nu trebuie aplicate vis-a-vis de utilizarea datelor cu caracter personal?

<u>Articolul 10. Drepturile subiecților datelor cu caracter personal</u>

40. Prezentul articol care reglementează drepturile subiecților de date constituie o prevedere cheie a proiectului de lege. El urmăreşte, în termeni generali, articolul 8 din Convenție, însă lipsesc unele prevederi importante, şi anume:

(a) exigența din articolul 8.a din Convenție ca orice persoană să aibă posibilitatea să stabilească scopurile principale ale prelucrării;

(b) exigența din articolul 8.b al Convenției ca subiecții de date să aibă posibilitatea să exercite drepturile lor de acces „...fără amînare sau cheltuieli excesive...".

Plus la aceasta, articolul 10(b) trebuie formulat în aşa mod în care să clarifice că el se aplică numai la date cu caracter personal ale persoanei care face solicitare; şi că datele trebuie comunicate persoanei vizate (a se vedea articolul 8.b din Convenție).

CAPITOLUL III. CONTROLUL DE STAT ÎN DOMENIUL PRELUCRĂRII DATELOR CU CARACTER PERSONAL

Articolul 11. Organul de control în domeniul prelucrării datelor cu caracter personal

41. Alineatul 1 recunoaşte că, precum se cere în alineatul 3 din articolul 1 al Protocolului adițional la Convenție, organul de supraveghere a protecției de date, Centrul național pentru protecția datelor cu caracter personal, trebuie să activeze în mod independent. Din cauza necesității independenței, Centrul național nu poate fi văzut ca reprezentînd statul. Cuvîntul „stat" la începutul acestui alineat trebuie exclus.

42. Din motive similare, alineatul (3)(h) la fel trebuie modificat. Acest alineat sugerează că Centrul național va reprezenta „...interesele Republicii Moldova..." pe plan internațional. O asemenea funcție reprezentativă este incompatibilă cu statutul independent al organului de supraveghere. Este importat ca organul de supraveghere să aibă posibilitatea să participe la activități internaționale legate de protecția datelor, însă, în efectuarea acestui lucru el nu trebuie obligat să acționeze ca un reprezentant al statului.

43. Iarăşi pentru a facilita asigurarea independenței organului de supraveghere, alineatul (3)(i) trebuie modificat astfel încît să ceară stabilirea mai degrabă de către Parlament, decît de Guvern, a unor funcții suplimentare ale organului de supraveghere.

44. În articolul 11 din proiect lipseşte un şir de prevederi ale articolului 1 din Protocolul adițional al Convenției. Ele sînt:

(a) cerința în alineatul 2.a ca autoritățile de supraveghere a protecției de date să aibă, printre alte lucruri, „...atribuțiile de investigare şi intervenție...";

(b) exigența din alineatul 2.b ca autoritatea de supraveghere să audieze revendicările de la persoane fizice referitoare la protecția datelor;

(c) cerința din alineatul 4 ca deciziile autorității de supraveghere să fie posibil de atacat în instanțele de judecată.

Articolul 12. Registrul deținătorilor de date cu caracter personal

45. Înregistrarea persoanelor juridice care prelucrează datele cu caracter personal erau tradițional caracteristice legilor cu privire la protecția datelor în mai multe țări. Totuşi, în ultimii ani au fost puse la îndoială avantajele înregistrării, precum au fost considerate prin valoarea adăugată pe care o aduce protecției eficiente a datelor cu caracter personal. În prezent, dat fiind faptul că aproape toate organizațiile, mari şi mici, folosesc computere pentru prelucrarea datelor cu caracter personal, înregistrarea obligatorie constituie o parte din funcțiile autorității de supraveghere care necesită foarte mult timp. Mai mult ca atît, cu cît numărul de categorii de informație care trebuie înregistrată este mai mare, cu atît mai complexă devine această procedură şi necesită mai mult timp, atît pentru autoritatea de supraveghere însăşi, cît şi pentru cei care trebuie să se înregistreze.

46. Nici Convenția, nici Protocolul adițional nu cer efectuarea înregistrării. Directiva cere o formă de înregistrare cunoscută ca „notificare". Totuşi, Directiva permite excepțiile din exigența de notificare pentru a efectua prelucrările care „...nu pot să aducă atingere drepturilor şi libertăților persoanelor vizate...". Dacă se consideră necesar ca proiectul de lege să includă cerința de înregistrare, exigența respectivă trebuie aplicată numai la prelucrarea percepută ca impunînd amenințări semnificative drepturilor şi libertăților fundamentale ale persoanelor fizice. În continuare, categoriile de informație care urmează a fi prezentate trebuie să fie limitate cît mai mult posibil. Dacă se doreşte ca proiectul de lege vizat să corespundă Directivei, nu este nevoie ca informația care trebuie să fie înregistrată să depăşească cea stabilită în articolul 19 din Directivă. Referitor la o problemă specifică, dacă se simte necesar de păstrat o prevedere care permite adăugarea unor categorii suplimentare de informație supusă înregistrării, precum în articolul 12(1)(i), acest lucru trebuie să asigure specificarea informației suplimentare în legislația aprobată mai degrabă de Parlament, decît de Guvern. Aceasta este necesar pentru a evita compromiterea independenței autorității de supraveghere.

CAPITOLUL IV. CONFIDENȚIALITATEA ŞI SECURITATEA PRELUCRĂRII DATELOR CU CARACTER PERSONAL

Articolul 13. Confidențialitatea datelor cu caracter personal

47. Alineatul (1) prevede că datele cu caracter personal care se află în posesia deținătorului de date cu caracter personal sînt „...confidențiale în condițiile legislației privind accesul la informație...”. Nu am văzut această legislație şi sensul cuvîntului „confidențial” în scopurile prezentului proiect de lege nu este clar. Însă, notez că printre alte motive pentru excluderea statutului „confidențial” este faptul că datele cu caracter personal se păstrează timp de 75 de ani. Întreb dacă acest termen este destul de suficient. Majoritatea datelor cu caracter personal stocate timp de 75 de ani se vor păstra în scopuri istorice, deoarece datele cu caracter personal prelucrate în alte scopuri vor fi şterse în mod normal în termen şi mai scurt, potrivit regulii stabilite de articolul 5(1)(e). Totuşi, uneori poate fi necesar de păstrat datele cu caracter personal în utilizarea activă pe toată viața a subiecților de date (de exemplu, în unele scopuri de securitate socială). Tot mai multe persoane trăiesc mai mult de 75 de ani. Dacă este necesar de păstrat o prevedere de acest gen, sugerez stabilirea unui termen mai lung, probabil de 100 de ani.

Articolul 14. Securitatea datelor cu caracter personal

48. Prezentul articol urmăreşte minuțios articolul 7 din Convenție în ceea ce ține de obiectivele măsurilor de securitate. Însă, el priveşte „Persoanele care se ocupă de prelucrarea datelor cu caracter personal...”. În interesele certitudinii juridice, ar fi preferabil ca articolul să impună obligația de a asigura securitatea corespunzătoare deținătorului de date cu caracter personal. Acest lucru poate fi însoțit de o prevedere suplimentară care clarifică că deținătorul de date cu caracter personal este responsabil să asigure ca cei care lucrează pentru el, inclusiv persoanele care lucrează pentru el prin contract, să respecte nu numai cerințele de securitate, ci şi toate celelalte prevederi din proiectul de lege.

Articolul 15. Depersonalizarea datelor cu caracter personal

49. Dacă îl înțeleg corect, acest articol impune o obligație asupra deținătorilor de date cu caracter personal să „depersonalizeze” toate datele cu caracter personal care urmează a fi utilizate în scopurile determinate în alineatul 1. Faptul că el încearcă să limiteze utilizarea datelor cu caracter personal acolo unde ele nu sînt strict necesare constituie un obiectiv dorit. Însă, există unele probleme în formula actuală a acestui articol.

50. Lista scopurilor care cer „depersonalizarea” este prea largă. Includerea cuvîntului „etc.” o face a fi nelimitată. Cum deținătorii de date cu caracter personal să cunoască dacă scopul pentru care ei doresc să folosească datele cu caracter personal este un scop care cere „depersonalizarea”? Mai mult ca atît, unele din scopurile enumerate sînt în mod explicit cu mult mai largi decît se intenționează. De exemplu, „scopurile medicale”. Totuşi, cel mai important scop medical este tratamentul pacienților pentru care datele cu caracter personal

depline (adică, nedepersonalizate) sînt esențiale în mod evident. Îmi imaginez că intenția constă în aceea că lista trebuie să se aplice utilizării datelor cu caracter personal în scopuri „de cercetare" în domeniile menționate. Însă, chiar adăugarea acestui cuvînt nu va soluționa toate problemele, deoarece datele cu caracter personal depline sînt necesare pentru unele forme de cercetare, inclusiv cercetarea medicală importantă. Dacă această prevedere va fi adoptată, asemenea cercetare va trebui stopată.

51. Ar fi posibil de soluționat aceste dificultăți prin formularea mai strînsă care va prevedea excepții necesare. Însă, mă întreb dacă în general este necesar un articol de acest fel, deoarece principiile de protecție a datelor stabilite în articolul 5 trebuie să aibă efectul dorit. Prin urmare, o abordare alternativă va fi excluderea acestui articol şi reglementarea problemei în cauză într-un ghid nestatutar.

CAPITOLUL V. TRANSMITEREA TRANSFRONTIERĂ A DATELOR CU CARACTER PERSONAL

Articolul 16. Transmiterea transfrontieră a datelor cu caracter personal

52. Regulile ce reglementează transmiterea transfrontieră a datelor cu caracter personal stabilite de prezentul articol reflectă într-o măsură oarecare acele stabilite în articolul 2 din Protocolul adițional al Convenției. Totuşi, articolul 2 din protocolul adițional se aplică regulilor pe care le stabileşte ce vizează numai transmiterile de date cu caracter personal în statele care nu sînt părți la Convenție. Aceasta este pentru examinarea problemei dacă articolul 16 trebuie, de asemenea, limitat în aşa mod.

53. Nu este clar care scop se urmăreşte prin cuvintele „...şi nu pot fi denaturate sau utilizate ilegal..." la sfîrşitul alineatului (2).

54. Alineatul (4) sugerează că fiecare transmitere a datelor cu caracter personal unui stat terț va necesita aprobarea prealabilă a autorității de supraveghere a protecției de date. Din cauza unui număr foarte mare de transmiteri care se fac în fiecare zi, o asemenea abordare nu poate fi lucrativă. Ea va impune mari probleme autorității de supraveghere în prelucrarea solicitărilor de aprobare şi dat fiind faptul că întîrzierile vor fi inevitabile, aceasta va împiedica efectuarea eficientă a lucrului cotidian de către deținătorii de date cu caracter personal. Sînt posibile şi alte abordări, de exemplu, responsabilitatea pentru determinarea proporționalității sau altor genuri ale protecției de date în statele terțe ar putea să revină deținătorilor de date cu caracter personal care consideră să facă transmiteri în acele state, autorității de supraveghere avînd atribuția de a interveni în caz de necesitate.

55. Alineatul 5 stabileşte circumstanţele în care datele cu caracter personal pot fi transmise în statele care nu asigură un nivel adecvat de protecţie. Una din ele, în alineatul 5(d), este „...cînd datele cu caracter personal sînt accesibile publicului larg...”. Înţeleg că aceasta înseamnă că datele cu caracter personal pot fi transmise liber în orice stat dacă ele fac parte din categoria „datele cu caracter personal accesibile publicului larg”, după cum sînt definite în articolul 8(2). Precum am comentat acel articol, conceptul de „date cu caracter personal accesibile publicului larg” este inacceptabil în termeni de protecţie a datelor. Prin urmare, acesta nu este un motiv satisfăcător pentru permiterea transmiterilor în alte state.

56. Pe de o altă parte, nu este nici o prevedere care ar permite transmiterile în bază de contracte sau măsuri similare care în sine conţin garanţii adecvate, potrivit prevederilor articolului 2.2.b din Protocolul adiţional al Convenţiei. Ar putea fi util de adăugat o prevedere de acest fel.

CAPITOLUL VI. DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 17. Răspunderea pentru încălcarea prezentei legi

57. Alineatul 2 prevede că Ministerul Afacerilor Interne va juca un rol în deciderea, „în limitele competenţii [sale]”, dacă a avut loc încălcarea legii. Acest lucru poate să corespundă aranjamentelor constituţionale normale ale Republicii Moldova pe care nu le cunosc. Însă, permiţînd unui departament guvernamental să contribuie la executarea prezentului proiect de lege prin determinarea dacă a avut loc o încălcare a legii într-un anumit caz nu se potriveşte cu necesitatea supravegherii şi executării independente. Această prevedere trebuie modificată încît să asigure luarea deciziilor de acest gen numai de autoritatea de supraveghere sau alte organe independente.

CONCLUZII

58. Elaborarea În Republica Moldova a unui proiect de lege privind protecţia de date constituie o evoluţie salutabilă. După cum s-a remarcat mai sus, un pas similar a fost întreprins în 2001 şi nu este clar care este relaţia dintre proiectul precedent şi iniţiativa actuală. Dacă este cazul că proiectul anterior nu a fost adoptat ca lege, faptul că a fost întreprinsă o iniţiativă ulterioară în legiferarea acestui domeniu important al drepturilor omului este încurajator.

59. În prezentul document am făcut un şir de observaţii asupra versiunii în limba engleză a proiectului de lege în cauză. În mare parte am încercat să mă concentrez asupra chestiunilor de materie, deşi în unele cazuri am comentat şi problemele minore sau cele de formulare. În general, proiectul de lege cuprinde majoritatea prevederilor fundamentale care ar trebui de aşteptat într-o lege

națională privind protecția de date. Totuşi, chiar ținînd seama de faptul că traducerea în limba engleză nu poate întotdeauna să redea sensul exact al textului în limba originală, este clar că sînt necesare unele amendamente. În special, sînt îngrijorat:

(a) că domeniul de aplicare a prezentului proiect de lege nu este clar (deşi acest lucru poate să se datoreze unor neclarități în traducere) – articolul 2;

(b) că lipsesc prevederile de aplicare generală în ceea ce ține de informația acordată persoanelor fizice atunci cînd se colectează datele cu caracter personal ce le vizează – articolul 5;

(c) referitor la bazele juridice pentru prelucrarea datelor cu caracter personal, inclusiv datele cu caracter personal care fac parte din categorii speciale – articolele 6 şi 7;

(d) referitor la crearea unei categorii de date cu caracter personal „accesibile publicului larg" – articolul 8;

(e) referitor la prevederile care reglementează stocarea şi modificarea datelor cu caracter personal – articolul 9;

(f) că lipsesc unele elemente cheie din prevederile ce vizează drepturile persoanelor fizice – articolul 10;

(g) referitor la independența şi atribuțiile autorității naționale de supraveghere – articolul 11;

(h) referitor la natura dificilă a propunerilor pentru înregistrare – articolul 12;

(i) referitor la unele aspecte ale aranjamentelor pentru transmiterea transfrontieră a datelor cu caracter personal – articolul 16.

Dacă aceste preocupări, în special, vor fi tratate, proiectul de lege va fi perfecționat considerabil.

Graham Sutton
Londra, 11 august 2006